

Laiskai

LIETUVIAMS

1967

KOVAS

/

MARCH

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius: Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Birutė Bulotaitė (techninė redaktorė), Gintarė Ivaškienė, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Vaclovas Kleiza, Gintautas Sabaitis, S. J., Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Viršelis ir vinjetės — Algirdo Kurausko. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonai: RE 7-8400 ir RE 7-8401. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiro numerio kaina — \$0.40.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

GYVENIMUI TEKANT ***	90
PASAULEČIŲ VAIDMUO BAŽNYČIOJ J. Raulinaitis	92
VIEŠPATIES TARNO POEMA – II V. Bagdanavičius, M.I.C.	100
ANT. PETRIKONIS – SIMBOLIKAS E. Gerulis	104
JIE MYLĖJO DIDŽIAJA MEILE – II A. Grauslys	107
EILĖRAŠČIAI J. Švabaitė-Gylienė	112
NESUGYVENIMO PRIEŽASTYS ŠEIMOJ Dr. A. Liaugminas	114
PREMIJUOTOS BUDRIŪNO MIŠIOS Prof. J. Žilevičius	120
KETURTOMĖ "MŪSŲ LIETUVA" B. Krištanavičius, S. J.	121
PASTABOS APIE "DIEVO AVINĖLI" V. Pupinis, S. J.	122
KAIP KALBĖTI IR KLAUSYTIS VAIKU J. L. Felix	122
NIEKAS TAVĘS NESUPRANTA G. Ivaškienė	125
IŠKARPOS IŠ ANAPUS M. Banėnas	126
ATSINAUJINANČIO J BAŽNYČIOJ: Abortas: Kodėl Bažnyčia laikosi tvirtai A. L.	129
EKRANO MIRGESYS: Is Paris burning? D. Lukienė	130
Filmus suglaustai vertinant ***	130
SKAITYTOJO ŽODIS	132

Šio numerio iliustracijos: Lietuvių visuomenininkų ir kultūrininkų atvaizdai iš Lietuvių Foto Archyvo pirmosios parodos Čikagoje (92-99); J. Daugvilos stiklo ir plastikos eksperimentai (103, 110, 112, 113); Ant. Petrikonio tapybos darbai (105-106); A. Grigaičio fotografijos (115, 116) dail. Ant. Petrikonio (104) ir muz. B. Budriūno (120) atvaizdai.

Pasauliečių apaštalavimo, kylančio iš paties jų pašaukimo būti krikščionimis, Bažnyčia niekuomet negali stokoti. Pats Šventasis Raštas ryškiai parodo, kokia savaiminga ir vaisinga buvo šios rūšies veikla pirmosiomis Bažnyčios dienomis... Mūsų metui reikia nemažesnio pasauliečių uolumo... Nuolat augęs žmonių skaičius, mokslo ir technikos pažanga, didėjanti savitarpio priklausomybė ne vien be galo išplėtė pasauliečių apaštalavimo lauką, didžia dalimi tik jiems prieinamą, bet drauge iššaukė naujų problemų, reikalaujančių jų patyraus dėmesio ir gvildinimo.

Vatikano II suvažiavimo dekretas apie pasauliečių apaštalavimą

GYVENIMUI TEKANT

■ Grėsmė ir prisitaikymas

Kas iš mūsų, išeivių, greičiau prisitaiko prie gyvenamojo krašto: ar tie, kuris jaučia jo grėsmę, ar tokios baimės neturintieji? Šiam klausimui atsakyti sociologijos magistro laipsnio siekusi G. Sužiedėlienė *Aidų* žurnalo sausio numeryje pateikė anketos duomenimis paremtą išvadą: sunkiau prie krašto prisitaiko jaučiantieji grėsmę: vyresnieji labiau už jaunesnius; moterys labiau už vyrus.

Įdomūs ir kiti autorės atradimai: vien teoretiškai gyvenamajam kraštui pritariantieji slepia daugiau krašto grėsmės jausmo negu konkrečiai pritaipę, prisitaikę. "Vedusieji traktuoja Ameriką mažiau neigiamai nei nevedusieji... gal gi šeimos židinyse suteikia šilumos ir saugumo, įgalinančio vedusius lengviau pakęsti socialinio pritapimo įtampą... Aukštesnio mokslo nebaigę *tremtį* vertina neigiamai, o *Ameriką* teigiamai... Namus turintieji vyrai "įžvelgia *tremtį* kaip daug blogesnę ir *Ameriką* kaip daug chaotiškesnę nei namų neturintieji vyrai... dėl chaotiškų tremties metų namų nuosavybė pasidarė kaip ir išisaknijimo simbolis, bet, iš kitos pusės, tremtis gal buvo pajausta skaudžiau kaip tik tų, kurie iš viso sėslesni".

Žinoma, pritapimas pritapimui nelygus: galima pritapti nustojant būti, kuo anksčiau būta, ir galima prisitaikyti išliekant savimi. Teigiamai prisitaiko tik vadinamoji "dvilypių" grupė. Tai tie, kurie išlaiko savitą tautinį ir religinį charakterį, bet kartu sugeba augti "nuolatiniu brendimu" pagal gyvenamojo krašto sąlygas.

■ Tikėjimo metai

Viena giliausių šio amžiaus dvasios žaizdų yra tikėjimo užtemimas (vieną jos apraišką – radikalią "Dievo mirties" teologiją svarstėme "L. L." šių metų sausio numeryje). Tad su rimtu pagrindu popiežius Paulius VI skelbia *tikėjimo metus*, kurie

prasidės š. m. birželio 29 d., minint devyniolika šimtmečių nuo Kristų savo krauju liudijusių apaštalų Petro ir Povilo mirties.

Vienas svarbiausių tikėjimo metų tikslų yra pažadinti Dievo pajautimą žmonėse. Jau pačioj enciklikos pradžioj Paulius VI kreipėsi ne tik į katalikus, bet ir į "visus brolius, kurie... nešioja išskirtinį krikščionių vardą". Daug kitų bažnyčių vadovų palankiai atsiliepė apie tikėjimo metų paskelbimą.

■ Pasaulis jaunėja ir gausėja

Pasaulis jaunėja: pusė visos šiuo metu gyvenančios žmonijos gimė po Antrojo pasaulinio karo. Dabar pasaulyje yra daugiau nesulaukusiųjų savo dvidešimtpirmojo gimtadienio, negu 1900 m. buvo žmonių visoje žemėje. JAV kas trečias gyventojas dar neturi 15 metų.

Pasaulis taip pat gausėja: 1966 m. vasarą gyveno 3.346 milijonai žmonių. Tai reiškia, kad per metus priaugo 65 milijonai. 1980 m. gyvens 4.33 milijonai, iš kurių didesnė pusė bus aziatai.

Pagal Gyventojų Apskaičiavimo Biurą Washingtone, pasaulio valstybės dalinamos į dvi kategorijas: žemo gimimų vidurkio – pramoninės valstybės, kaip JAV, Rusija, Vakarų Europa, Okeanija, Japonija, kuriose 1000 gyventojų negimsta nė 25 kūdikiai, ir aukšto gimimų vidurkio besivystančios valstybės Azijoje, Afrikoje ir Pietų Amerikoje, kuriose 1000 gyventojų kasmet sulaukia 35-60 naujagimių.

■ Geografinė klaida

Sausio 24 d. spaudoje pasirodė straipsnis, kad Tėvų Pranciškonų vedama berniukų gimnazija nutautina lietuviukus (žr. *Naujienos*, I. 26, str. "Lietuvių nutautinimo mokykla"). Gana greitai buvo pastebėta straipsnio autoriaus geografinė klaida. Ją atitaisė tos gimnazijos direktorius Leonardas Andriekus, O.F.M., savo rašte spaudai

nurodymas faktus, liudijančius apie gimnazijos vadovybės pastangas, mokinius "išauklėti sąmoningais lietuviais, kad gyvenime naudotų lietuvių kalbą ir reikštųsi tautinėje veikloje", bet taip pat (kadangi gimnazija yra JAV teritorijoje ir to reikalauja krašto sąlygos bei Įstatymai!) siekia "išlavinti jaunimą, kad jis patektų į Amerikos bei Kanados kolegijas".

Vėliau savo klaidą pastebėjo pats straipsnio autorius. Tik per vėlai. *Naujienos* buvo patenkintos gimnazijos geram vardui kenkiančiu straipsniu ir autoriaus atsiųsto, klaidą atitaisančio laiško nespausdino. Atspausdino *Draugas*. Jame autorius sako: "Arčiau susipažinęs, pilnai įsitikinau, jog pranciškonų gimnazija Kennebunkporte atlieka labai sunkų, gražų ir reikšmingą mokslinį ir lietuvišką darbą" (*Draugas*, III. 17).

Šis įvykis daugelį mūsų pamoko, kad, prieš rašant viešai į spaudą, reikia visada iš karto "arčiau susipažinti ir pilnai įsitikinti" – ypač jei tariamos žinios gali kitiems žalos atnešti. Skubiai ir neatsakingai kitiems užmesto kaltinimo nevisada paskui įmanoma pilnai atitaisyti.

■ Vyskupo rinkimai

Ankstyvojoje Bažnyčioje tikintieji dažnai patys rinkdavo savo bendruomenės vyskupą. Po Vatikano II suvažiavimo šis paprotys pamažu vėl atgaivinamas; pavyzdžiui, Clevelando vysk. C. Issenmannas paprašė savo vyskupijos kunigų ir pasauliečių siūlyti kandidatus į vyskupo-pagelbininko vietą.

Reikia tikėtis, kad Bažnyčioje bus vis labiau atsižvelgiama į tikinčiųjų norus – ne tik kas jų vyskupu būtų, bet ir ar jiems vyskupas reikalingas. Šis klausimas kaip tik dabar keliamas lietuvių išeivių tarpe.

■ Luftwaffe kapituliavo

Miuncheno priemiestyje Passing buvo pasirašytos karo paliaubos tarp *Luftwaffe* aviacijos atstovų ir 48 m. grafiko Helmuto Winterio, virš kurio kiemo per žemai skraidantieji ir baisų triukšmą keliantieji lėktuvai buvo apšaudomi iš patrankos kietais bavarškais kukuliais-cepeliniais.

■ Du pasauliniai kongresai

Netolimoje ateityje įvyks du katalikų pasauliniai kongresai, kuriuose dėl jų svarbos turėtų dalyvauti ir lietuviai. Pirmasis jų yra Pasauliečių Kongresas, rengiamas spalio 11-18 Romoje. Jo tikslas yra leisti pasauliečiams plačiau susipažinti su jų vaidmeniu Bažnyčioje ir apsvarstyti jų uždavinius po Vatikano II susirinkimo. Antsis – katalikų jaunimo pasaulinis kongresas įvyks 1968 m. Berlyne. Jame bus aptariamos jaunimo bendros pastangos siekiant taikos.

Abiejuose kongresuose turėtų dalyvauti lietuvių atstovai – ne tik iš Europos, bet ir iš Amerikos. Jie iškeltų kongrese mūsų, pavergtųjų tautų ir išeivių reikalus, o taip pat mūsų visuomenei perduotų jos dėmesio vertas kongresų idėjas.

■ Istorikas siūlo nesiskubinti

Pasaulinio garso britas istorikas Arnold J. Toynbee, lankydamasis Niujorke, pareiškė, kad žmonijai gali prireikti sulėtinti visuomeninės evoliucijos tempą: "Žmogaus gamtinė prigimtis yra pastovi, palyginus su jo visuomenine struktūra, kuri kinta vis didėjančiu greičiu... Žmogus yra padaras su pastovia prigimtimi, tačiau gyvenęs kultūrinėje ir socialinėje aplinkoje, kurios kitimo jis nesijaučia galįs sustabdyti. Mums gal teks imtis apgalvotų žingsnių apstabdyti visuomeninį kitimą iki tokio greičio, kuris leistų žmogui gyventi".

■ Padauginti talentai

1,832 dolerių čekis buvo pasiųstas į Pietų Vietnamą misijoms paremti. Vieną sekmadienį jaunam vikarui Th. Chumbley Mišijų dalyvių paprašius skirti misijoms po dolerį ir juos Evangelijos talentų pavyzdžiu savo sumanumu padauginti, už poros savaitių susidarė stambesnė suma.

■ Kas naujo Bažnyčioje

– Popiežius Paulius VI sudarė komisiją aptarti, kaip Katalikų Bažnyčioje vėl būtų galima įvesti nuolatinius diakonus.

– Vatikano sekretoriatas Netikinčiųjų Reikalams Romoje steigia mokslinį centrą studijoms apie ateizmą.

Vatikano suvažiavimas ir pasauliečių vaidmuo Bažnyčioje

JULIUS RAULINAITIS

Julius Raulinaitis, statybos inžinierius gyvenęs Los Angeles, Calif., JAV., planuoja ne tik naujų pastatų projektus, bet ir gyvai domisi įvairiomis atsinaujinančios Bažnyčios apraiškomis.

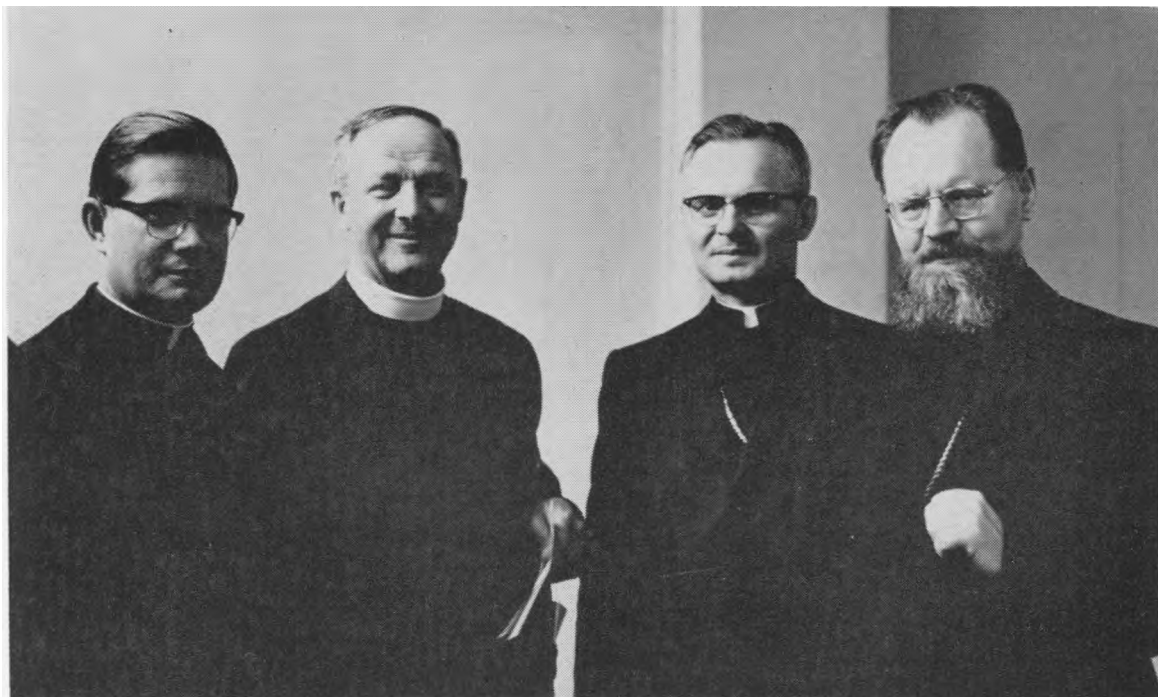
Šio "L. L." numerio 92-97 psl. yra iliustruojami nuotraukomis iš foto parodos, suruoštos atidarant Lietuviu Foto Archyvą š. m. vasario 26 d., Jaunimo Centre, Čikagoje. Parodoje dalyvavusieji 10 lietuvių fotografu išstatė 130 lietuvių visuomenininkų bei kultūrininkų portretų ir veiklos vaizdų ne tik iš JAV, bet ir iš Pietų Amerikos, Europos ir kitur. 92 psl. – A. Lukaševičius, buvęs VLIKo pirm. V. Sidzikauskas, konsulas J. Budrys, Augulis; Niujorkas, 1959 (nuotrauka G. Peniko). 93 psl. – vysk. Pr. Brazys, M.I.C., vysk. V. Brizgys, vysk. K. Salatka ir vysk. C. Sipovich, Tėvu Marijonų generolas; Čikaga, 1965 (nuotrauka Alg. Kezio, S. J.)

Pasauliečių vaidmuo Bažnyčioje yra viena iš Vatikano II Suvažiavimo keliamų minčių. Jo pilnesnis supratimas reikalauja pastangų ir iš dvasiškus, ir iš pasauliečių. Tuo klausimu plačiai diskutuojant įvairiose krikščioniškose tautose, tenka ir mums, lietuviams, jį apsvarstyti. Čia bandysime į jį pažiūrėti daugiau per pasaulietiškus akinius.

Moksliniuose veikaluose yra priimta terminus apspręsti pradžioje. Aš tyčia tai atidedu, ir pradėdau istorinę apžvalgą, kuri parodys, kiek pasauliečio ir Bažnyčios supratimas priklausė nuo kintančių aplinkybių.

I. ISTORINĖ APŽVALGA

Taigi, pradžioje, apaštalų darbų laikais, mes matome Bažnyčią kaip eilę bendruomenių. Kiekviena turi savo vyresnįjį su pagelbininkais ir pagelbininkėmis. Vyresniu-

sius parinkdavo arba apaštalas, arba pati bendruomenė, o juos pašvėsdavo apaštalas arba jo įgaliotinis. Išoriniai šie vyskupai (panaudosiu šį terminą patogumui) nesiskyrė nuo kitų tikinčiųjų, daugiausia darbo žmonių. Ir pats Povilas nesivaržė siūti papilninių ilgėlesniam laikui pas vienus žmones apsistojęs. Centrinis išorinis įvykis tų bendruomenių gyvenime buvo meilės pokylis arba Mišios, Paskutinės vakarienos minėjimas. Žmonės sunešdavo, ką turėdavo, paprastos duonos ir vyno, ir šias dovanas pašvėsdavo išoriniai neatskiriamas vyskupas. Tikintieji tada imdavo Dievo Kūną į rankas ir jį valgydavo. Pranašystės dovaną gavę tikintieji balsiai išreikšdavo savo mintis, vyskupui sprendžiant, kas bloga, kas gera. Tada dar nebuvo aiškiai matomo kunigų luomo, skirtumas tarp dvasiškių ir pasauliečių nebuvo pabrėžtas, nors ganytojiškas vyskupų primatas buvo aiškus ir nekvestionuojamas. Kas buvo pabrėžiama, tai visų bendras uždavinys būti Evangelijos tarnais ir nešėjais.

Palaipsniui, besibaigiant persekiojimams, išryškėja vidujinis Bažnyčios tvarkymosi būdas, būtent, suvažiavimai, visuotiniai arba provinciniai, vadinami sinodais. Tokie sinodai įvyksta šiaurės Afrikoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Anglijoje, Vokietijoje.

Pasauliečių dalyvavimas platus: jie dalyvauja posėdžiuose, iškelia trūkumus, informuoja vyskopus. Tais laikais domėjimasis teologija buvo stiprus. Aišku, sinoduose pasauliečiai kalbėdavo daugiau apie tai, kas jiems suprantamiausia ir žinomiausia. Grynai dogmatiniais klausimais, kaip eretikų krikšto klausimu, jų nuomonės, atrodo, nebuvo atsiklausta kokiame tai suvažiavime. Tačiau jų dalyvavimas turėjo svarbią pasekmę: liaudies informaciją ir pritarimą.

Yra įvairių dalyvavimo pavyzdžių. Štai vyskupas Ciprijonas (šiaurės Afrikoje) nustatė, kad atkritėliams sugrįžti reikalinga tikinčiųjų "sententia" (pritarimas, sprendimas), nes kitaip bendruomenėje nebūtų santaikos. Toliau, Toledo sinodo (589 m.) dokumentus tvirtina visa eilė pasauliečių parašų. Tokių pavyzdžių pirmajame tūkstantmetyje yra daug.

Į išorinį Bažnyčios liturginį gyvenimą tuo pačiu laiku įtraukiami įvairūs dalykai, kurie anksčiau buvo atmetami kaip pagoniški: priklausymai, lankstymaisi, smilkymas, žvakės, stulos, žiedai ir t. t. Mišios tampa iškilingesnės, meninis giedojimo ir patalpų lygis kyla, liaudies liturginis dalyvavimas siaurėja. Lygiagrečiai, organizaciniame Bažnyčios gyvenime atsiranda skirtumas ir neretai įtampa tarp pasaulie-

Generalinis konsulas Čikagoje P. Daužvardis (nuotrauka A. Stelmoko).

Charge d'affaires J. Rajeckas prie Lietuvos atstovybės rūmų Washington, 1966 m. (nuotrauka Alg. Kezio, S. J.).

čių ir klero. Klerui įvedamas celibatas, uniforma, mokslas. Susidaro svarbus ir vienuolių luomas.

Šeštajame amžiuje pasauliečiai jau nebesupranta lotynų kalbos, tad ir pati liturgija didina atstumą tarp liaudies ir klero. Iš pasauliečių tarpo Bažnyčioje veiklūs ir įtakingi telieka valdovai ir didikai, kurie savo uždavinį supranta kaip pasaulio palenkimą krikščionybei. Ši uždavinį jie vykdo gana paprastai: prūsams ir lietuviams kardu per galvą! Šis klaidus pasauliečių vadų ir jų laimintojų nesusigaudymas Evangelijos metoduose padarė didelių nuostolių mūsų protėviams. Būtų įdomu sužinoti, kokia būtų mūsų istorija, jei prūsai ir lietuviai būtų įsijungę vakarų kultūron taikiu būdu prieš tūkstantį metų. Gal toks Donelaitis būtų iškilęs 500 metų anksčiau.

Eikime toliau, į viduramžius. Klero privilegijos ir įtaka didėja, skilimas tarp pasauliečių ir klero tęsiasi. Pasauliečiai ima protestuoti prieš klero privilegijas. Avelėms pradeda rodytis, kad jos yra vis daugiau kerpamos, negu ganomos. Apie tai galima spręsti iš šio sakinio popiežiaus Bonifaco VIII bulėje "Clericis laicos" 1296 metais:

"Yra gerai žinoma, kad pasauliečiai visada buvo priešiški klerui". Skilimą palaiko ir bendras liaudies neraštingumas, kadangi anų laikų auklėjimas buvo surištas su lotynų kalba. Apsišvietusių pasauliečių mažai, ir tik didieji suverenai ką nors reiškia. Viduramžių Bažnyčios ir valstybės santykius (net nesakau – Bažnyčios ir pasauliečių) galima pailiuustruoti, naudojant citatą iš Otto von Freysingo knygos "De duabus civitatibus" (1146 m.): "Šio pasaulio miestas yra lyg užmigęs Bažnyčios glėbyje". Jis tai paaiškina tuo, kad nuo imperatoriaus Teodozijaus (379-395) laikų jam jau nebereikia rašyti dviejų istorijų, užtenka rašyti Bažnyčios istoriją. Valstybė jau savaime seka Bažnyčios gaires įstatymdavystėje ir tėra lyg administracinis įrankis. Tiesa, toks posakis be papildymų būtų gerokas apibendrinimas, ir dėl to nevisai pakankamas savyje. Nors valstybė buvo, von Freysingo supratimu, tik "tvirtoji Bažnyčios ranka", visgi tų karalių ir kunigaikščių dalyvavimas sinoduose iki XVI-ojo amžiaus galo buvo normalus reiškinys ten, kur buvo diskutuojamas tikėjimas, reformos ir taika. Specifiškai, Sienos suvažiavimas (1423 m.) iš-

Prof. dr. Z. Ivinskis, Koenigstein, Vokietijoje, 1962 (nuotrauka Alg. Kezio, S. J.).

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirm. J. Bachunas Jaunimo Kongreso bankete, Čikagoje, 1966 (nuotrauka G. Peniko).

reiškė norą išklausti pasauliečių diskusijose apie kokį tai "casus fidei" (tikėjimo klausimą) ir "si tractatur de matrimonio, quia tales causae eos tangunt" (jei svarstoma dėl vedybinio gyvenimo, nes tokie klausimai juos liečia). Yra manoma, kad toks "casus fidei" lietė teismus ir inkvizicinius erezijų atvejus.

Praktiškai, vykdomoje srityje, tas miegas Bažnyčios glėbyje nebuvo visai taikingas. Būdavo trinties tarp Bažnyčios dignitorių ir valdovų ginčuose dėl privilegijų ir galių. Visame šitame triukšme individualus krikščionis belieka tik tamsi avelė, dažnai teturinti paprastoką, vaikišką tikėjimą. Šį liūdną tikėjimo stovį plačiosiose masėse patvirtina ir bibliografiniai tyrimai: su pirmaisiais amžiais užsibaigia ir raštai apie pasauliečių vaidmenį Bažnyčioje. Tik 1580 m. pasirodo knyga, pavadinta "de laicis" (apie pasauliečius), parašyta Bažnyčios mokytojo šv. Bellarmino. Bet toj knygoj kalbama tik apie karalius ir kunigaikščius. Tuo tarpu kai tokiam IV-ajame amžiuje nebuvo įmanoma nunešti batų pas batsiuvį neužvedus pokalbio apie Trejybę, nes pasauliečiai tada geriau pažinojo savo tikėji-

mą ir plačiau dalyvavo Bažnyčios gyvenime.

Trečias laikotarpis Bažnyčios gyvenime prasideda su Reformos sąjūdžiu. Bažnyčia pradeda nustoti monolitinio pobūdžio. Toks Pascalis ima kelti ir pavienio tikinčiojo apologetinius uždavinius. Politika, mokslas ir kultūra pamažu įgauna autonomiją, nors tai įvyksta ne be kovos. Išsivysto naujas antiklerikalizmas ir laicizmas. Pagaliau ta miegančioji gražuolė (Freysingo "pasaulietiškas miestas") pabunda iš Bažnyčios glėbio ir nušokuoja visai savais keliais, o senutė Bažnyčia dar snaudžia 44 metus. Mat, tarp komunistų manifesto ir "Rerum novarum" praeina 44 metai. Su vakarų Europos darbininkijos praradimu skilimas tarp pasauliečių masės ir hierarchijos yra toks gilus, kad jau blogiau būti negali, ir reikalai gedi eiti tik geryn. Po penkiolikos šimtmečių skaitlingo pasauliečių nesidomėjimo veiklia dvasinės Dievo karalystės statyba prasideda nauji laikai, kurių pirmoji kregždė yra Katalikų Akcijos įsteigimas. Reikia pastebėti, kad, išskyrus kai kurias išimtis, pats kleras iki šiol nešaukė pasauliečių ton statybon. Ne tik nešaukė, bet ir

Aktorė B. Pūkelevičiūtė ir rašytojas Ant. Vaičiulaitis Pasaulio lietuvių jaunimo stovykloje, 1966 (nuotrauka G. Naujokaičio).

Rašytojas Ant. Škėma Lietuviško Teatro 60 metu sukakties minėjime Niujorke, 1959 (nuotrauka G. Peniko).

nesuprato to reikalo ir nepripažino jų pajėgumo šioje srityje. Žinomas pavyzdys yra prelatas Talbotas, kardinolo Newmano kritikas, rašęs 1867 m.: "Kas yra pasauliečių kompetencijos laukas? Medžioti, šaudyti, puotauti. Tuos dalykus jie išmano, bet jie neturi jokios teisės kištis į bažnytinius reikalus". Talbotas kritikavo Newmano straipsnį "Apie pasauliečių apklausimą doktrinos reikaluose".

Baigdami istorinį kelią į šios dienos padėtį, konstatuokime, kad tikintieji šiandien pasaulyje tesudaro mažumą, katalikų nuosimtis pasaulyje mažėja, kunigų labai trūksta, Evangelija plinta lėtai, jei išvis plinta. Šiame tamsiame fone ryškėja nauji žingsniai. Kaip minėjau, popiežius Pijus X įsteigia Katalikų Akciją (principiniai dar viduramžiška, veikiančią ne savo iniciatyva, o hierarchijos pavedimu). 1952 ir 1957 m. įvyksta pasauliečių apaštalavimo kongresai Romoje, teologai vėl ima rašyti apie pasauliečius knygas ar bent straipsnius. 1952 m. išeina tėv. Yves Congar, O.P., knyga "Talons pour une théologie du laïc" (Gairės pasauliečių teologijai). Buvo ir anksčiau

studijų, bet mažiau težinomų.

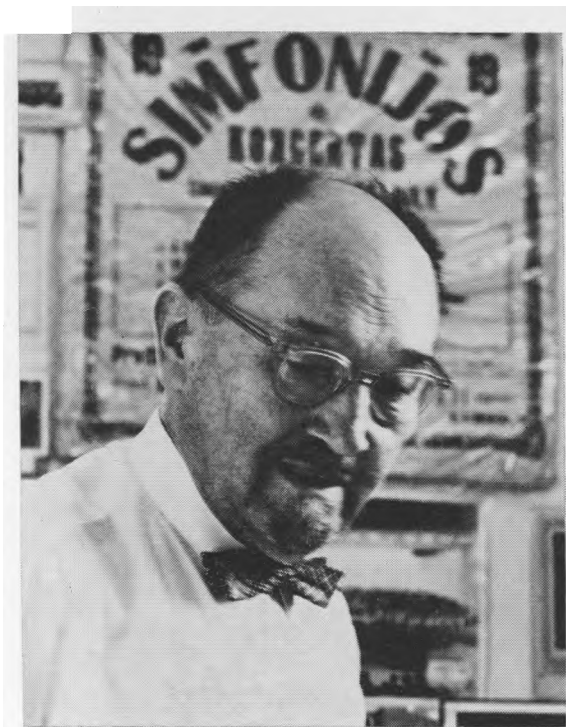
Dabar pažvelkime į naujai suformuluotas gaires atsinaujinančioje Bažnyčioje.

II. DABARTINĖS GAIRĖS IR TEKSTAI

Istorinėje ižangoje terminų apibrėžimą atidėjome, nes laiko bėgyje pasauliečio ir Bažnyčios santykiai buvo įvairiai suprantami. Perankstyvas jų apibrėžimas būtų tik sunkinęs istorinę apžvalgą. Vatikano II suvažiavimas priėmė konstituciją "De Ecclesia" ir dekretą apie pasauliečių apaštalavimą. Šie du raštai daug pasako apie Bažnyčią ir pasaulietį. Jie išsprendžia daug pagrindinių klausimų, nors ir ne visus.

Bažnyčios paslaptis

Kas yra Bažnyčia? Paslaptis. Tai yra esminio pobūdžio paslaptis, kaip tikėjimo paslaptis, kurios savo amžiuje niekada pilnai nesuprasime. Bažnyčia yra mistinis Kristaus Kūnas, kuriame vienyjasi visi žmonės, valgydami eucharistinę duoną. Bažnyčia tad yra Dievo tauta – "tauta vienybėje su Tėvo, Sūnaus, ir Šv. Dvasios vienybe" (iš "De Ecclesia").

Prof. J. Žilevičius, Lietuvių Muzikologijos Archyvo vedėjas, Čikaga, 1961 (nuotrauka Alg. Kezio, S. J.).

Profesorai: V. Biržiška, dail. A. Varnas ir Šlapelis, Čikaga, 1957 (nuotrauka A. Stelmoko).

Taigi, iš tikrųjų Bažnyčia nėra tas pat, kaip hierarchija arba popiežius su Romos kurija. Bet ar netiesa, kad laikraščiuose ar knygose dažniausiai tai yra implikuojama? Toks supratimas esminiai yra juokingas — lyg kariuomenę sudarytų vien generalinis štabas.

Vyskupų suvažiavimas išvalgiai pasielgė, nustatydamas "De Ecclesia" turinio eilę: pirma dalis — "Bažnyčios paslaptis", antra — "Dievo tauta", trečia — "Hierarchinė Bažnyčios sąranga".

Bažnyčia yra bendruomenė, kurios pagrindinis uždavinys yra eiti į pasaulį jį pašvęsti, žmonėms sudaryti išganymo sąlygas ir "jiems atskleisti savo Viešpaties paslaptį, kad ir neryškiai, bet teisingai, iki pagaliau ta paslaptis pasireikš pilnoj tiesoj". Šiai paslapčiai atskleisti Bažnyčiai yra reikalinga organizacija, kurią sudaro hierarchija ir jos steigiamos institucijos. "Bet", sakoma "De Ecclesia" konstitucijoje, "bendruomenė su hierarchine sąranga ir mistinis Kristaus Kūnas nėra dvi atskiros tikrovės... jos sudaro vieną sudėtingą tikrovę, kurioje jungiasi dieviški ir žmoniški

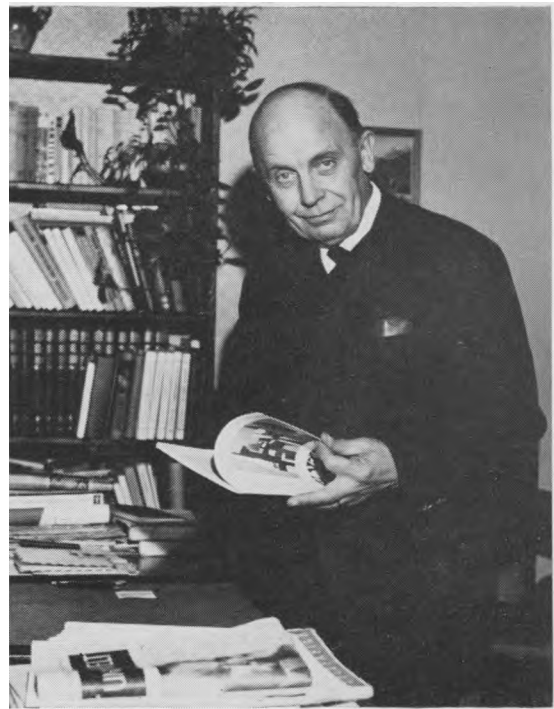
pradai. Ši Bažnyčia (Dievo tauta), įsteigta ir suorganizuota šiame pasaulyje kaip bendruomenė, išlieka Katalikų Bažnyčioje, bendrai Petro įpėdinio ir vyskupų valdomoj, nors ir daug pašventimo ir tiesos pradų randasi ir anapus jos matomosios struktūros".

Dievo tauta

Antroje "De Ecclesia" dalyje Dievo tautos samprata yra gvildinama toliau. Čia randame geroką teologinį perversmą. Dar popiežiaus Pijaus XII-ojo laikais mistinis Kristaus Kūnas buvo tapatinamas su Katalikų Bažnyčia. Dabar gi Dievo tautos ribos yra nukeliamos toliau. Ši dalis pradedama sekančiais: "Visada ir visose tautose Dievui patiko tas, kas jo bijo ir teisingai elgiasi (Ap. d. 10, 35). Tačiau Dievas teikėsi žmones pašvęsti ir iš jų sudaryti tautą, kuri jį pripažįsta tiesa ir jam tarnauja šventumu". Šie du sakiniai rodo, kad tikinčiųjų bendruomenė yra laikoma Dievo tautos pagrindine srove, bet kartu nurodo, kad ir visi kiti nėra Dievo užmiršti. Kitaip tariant. Bažnyčios kaip Dievo tautos narių skaičius

Poetas Faustas Kirša, Cape Cod, Mass., JAV (nuotrauka G. Peniko).

Dr. J. Grinius, Miunchene, Vokietijoje, 1963 (nuotrauka Alg. Kezio, S. J.).

yra žymiai didesnis, negu mes iki šiol savo ribotume manėme.

Visi esame girdėję garsiąją šv. Petro laiško (I, 2-9) ištrauką: "Jūs esate išrinktoji giminė, karališkoji kunigystė, šventoji tauta, išgytieji žmonės, kad skelbtumėte šlovę to, kurs pašaukė jus iš tamsybių į savo įstabią šviesą, jus, kurie kitados buvote ne tauta, o dabar esate Dievo tauta, kurie nebuvote gavę pasigailėjimo, o dabar gavote".

Ši citata yra antrosios "De Ecclesia" dalies kertinis akmuo; tad pažvelkime smulčiau į šias pasauliečių kunigystės, šventumo ir pranašystės deklaracijas.

"De Ecclesia" turi poskyrį, pavadintą "Paprastoji tikinčiųjų kunigystė". Be abejo, teologų tarpe ši idėja nėra nauja, bet yra reikšminga, kad ji dabar įtraukta beveik pačion pradžion Dievo tautos dalies: "Šventosios Dvasios atnaujinti ir patepti, krikštytieji yra pašvęsti kaip dvasiniai namai ir šventa kunigystė tam, kad visais savo darbais krikščionys galėtų aukoti dvasines aukas,... nors paprastoji tikinčiųjų kunigystė ir hierarchinė kunigystė skiriasi esminiai,

ne tik laipsnyje, visgi jos abi tam tikra prasme rišasi: kiekviena iš jų, ypatingu būdu yra dalyvavimas vienoje Kristaus kunigystėje... hierarchinis kunigas... moko ir valdo kunigiškąją tautą,... aukoja eucharistinę auką. Bet tikintieji, per savo karališkąją kunigystę, jungiasi į eucharisto aukojimą. Jie taip pat vykdo tą kunigystę, priimdami sakramentus, maldomis ir dėkojimais, liudydami šventu gyvenimu ir veiklia artimo meile".

Toliau "De Ecclesia" analizuoja organinę kunigiškos (atseit. Dievo tautos) bendruomenės sąrangą. Kertinis momentas vėl kartojamas, kad "Kristaus kūno sustiprinti prie švento stalo krikščionys konkrečiai parodo Dievo tautos vienybę, kurią simbolizuoja ir nuostabiai įgyvendina šis švenčiausias Sakramentas".

Specialiai minima moterystė, kuri simbolizuoja Kristaus ir jo Bažnyčios vienybę ir vaisingą meilę.

Toliau, kalbant apie pranašystės pavdimą, suvažiavimas naujai konstatuoja, kad tikinčiųjų visuma yra tikėjime neklaidinga.

Dail. V. Kasiulis, Paryžius, 1962 (nuotrauka Alg. Kezio, S. J.).

Pasauliečiai

Trečias konstitucijos skyrius yra apie hierarchinę Bažnyčios sąrangą. Ši reikšminga dalis išvysto vyskupų kolegijos sampratą, bet neįneša didelių pakeitimų į hierarchijos ir pasauliečių santykius; tad eikime toliau, prie skyriaus, pavadinto "Pasauliečiai": "Viskas, kas buvo pasakyta skyriuje "Dievo tauta", galioja vienodai tiek pasauliečiams, tiek vienuoliams, tiek klerui. Ganytojai žino, kad jie nebuvo Kristaus pašvęsti patys vieni imtis išganymo misijos. Anaipol, jie supranta, kad jų kilni pareiga yra ganyti tikinčiuosius ir pripažinti jų misiją ir Šv. Dvasios jiems suteiktas dovanas taip, kad visi galėtų bendradarbiauti. Juk, kaip viename kūne su daugeliu sąnarių ne visi sąnariai turi tą patį veikimą, taip mes daugelis esame vienas Kūnas Kristuje, ypač gi esame kits kito sąnariai". Taip tad visi vienodai dalyvauja Kristaus Kūno sudarymo kilnume, ir visi įgyja pareigą pilnai dirbti nuolatiniam Bažnyčios augimui ir pašventimui.

Tiesioginiai "De Ecclesia" pasauliečio sąvoką apibrėžia labai trumpai: "visi tikin-

tieji, išskyrus kunigus ir vienuolius". Tai dar beveik nieko nepasako. Teigiamas ir naujas šios konstitucijos įnašas randamas pasauliečių būdo ir ypatybių aprašyme ir išplėtojime. Ankstyvesnių katekizmo tendencija buvo apsiriboti trumpu neigimu, kad pasaulietis – tai ne dvasiškis. Galimas dalykas, kad vien jau tas apibrėžimo ribotumas privedė ir prie ribotos, pasyvios pasauliečio laikysenos. Ta padėtis dabar eina praeitin, nes pasauliečio apaštalystė dabar apibrėžiama kaip krikščionio teisė ir pareiga: "Bažnyčios tarnystės yra įvairios, bet pašaukimas vienas. Kaip gyvo kūno dalys negali būti vien pasyvios, taip ir Kristaus Kūno - Bažnyčios dalys negali būti pasyvios" (iš dekreto). Dar kitoj vietoj: "Pasauliečio apaštalystė yra dalyvavimas pačios Bažnyčios išganymo misijoje. Pats Viešpats, per krikštą ir sutvirtinimą, visiems yra pavedęs šią apaštalystę" ("De Ecclesia").

Pastebėkime, kad ligi šiol mūsų laikais tebuvo kalbama apie vieną pasauliečio apaštalavimo pavidimą, būtent, apie tą, kurį suteikdavo hierarchija Katalikų Akcijų rėmuose. Popiežius Pijus XII dar 1951 m. kalbėjo, kad "pašaukimas apaštalausti tautos ne visiems" ir kad "pasauliečių apaštalavimas yra įrankis hierarchijos rankose". Šiandien padėtis yra pakeista, nors apaštalavimas hierarchijos pavedimu nėra panaikinamas, tik pripažįstama pasauliečių teisė individualiai apaštalausti ir taip pat steigti bei kontroliuoti apaštalavimo draugijas, išlaikant tinkamą santykį su Bažnyčios autoritetu.

Paragrafe apie pranašystės užduotį konstitucija pareiškia, kad Kristus amžių bėgyje apsireiškia ir per pasauliečius, kurie tampa jo liudininkais. Nors ir apkrauti kasdienybės rūpesčiais, pasauliečiai gali ir turi atlikti didelį darbą pasaulio evangelizavime. Tas jų darbas yra ypatingai našus, kadangi atliekamas pasaulio aplinkoje gyvenimo liudijimu ir žodžiu. Tam tikslui "tegul pasaulietis nuolankiai stengiasi giliau įsisiąmoninti apreikštąsias tiesas ir tegul nuolat prašo Dievo išminties dovanos".

Pasaulyje pasauliečiai turi du pagrindinius (Nukelta į sekantį puslapį.)

Viešpaties Tarno Poema

II - Tęsinys iš praėjusio numerio

VYTAUTAS BAGDANAVICIUS, M.I.C.

nius uždavinius: 1) pasaulio persunkimą Kristaus teisingumo, meilės ir taikos dvasia; 2) artimo meilės darbų plėtimą; anot dekreto, "kur tik yra žmonių, kuriems trūksta maisto, drabužių, pastogės, vaistų, darbo; kur tik yra žmonių, kuriems trūksta žmogiško gyvenimo reikmenų, kurie kenčia sunkų vargą, ligas, tremtį, kalėjimus, ten krikščioniška artimo meilė turi juos *surasti*, su didžiu rūpesčiu juos paguosti ir tinkamai pagelbėti. Ši pareiga pirmiausia yra uždedama pasiturinčioms tautoms ir individams. Šiuose darbuose turėtų būti

KETVIRTASIS EILĖRAŠTIS

Ketvirtame eilėraštyje jau nebekalba Viešpaties Tarnas pats apie save, kaip jis darė pirmose trijose įtarpose, bet yra aprašomas visuomenei jo sudarytas įspūdis.

Jis kyla kaip atžala jo (Dievo) akivaizdoje ir kaip šaknis is ištroškusios žemės; nėra jame išvaizdos nei gražumo; mes žiūrėjome į jį ir nebuvo ko žiūrėti, kad jis mums patiktų.

Buvo paniekintas ir paskutinis iš žmonių, skausmo vyras, ir kuris buvo pažinęs negalią; jo veidas buvo lyg paslėptas ir paniekintas, todėl mes nei nekreipėme į jį dėmesio. (53, 2-3)

Įspūdis, kurį Viešpaties Tarnas daro visuomenei, yra labai menkas ir neturtingas. Nėra ko į jį žiūrėti. Tačiau tai nereiškia, kad jis iš esmės neturi vertės. Jo vertė yra lyg paslėpta. Atrodo, kad jo vertė glūdi tame, jog jis yra tas, kuris "buvo pažinęs negalią". Tai yra babiloniška asmens įvertinimo kategorija. Jei Claude Tresmontant savo biblinėje metafizikoje yra teisus, tai Babilonijos galvosenoje būtybė pasidaro absoliutu tik tada, kai ji sugeba išgyventi skausmą, pažeminimą ir tragiką. "Tragiškumas yra būtinas dieviškajai laimei" (*Cross Currents*, 238 psl.).

Šita mintis buvo svetima optimistinei žydų tautos galvosenai, kurioje žemiškoji laimė ligi šiolėjo maždaug lygiagrečiai su esminiu žmogaus vertingumu. Žydų visuomenė laukė dieviškojo išgelbėtojo, kaip karaliaus. Ir dėl to jai giliai svetimas atrodo

bendradarbiaujama su visais geros valios žmonėmis, nežiūrint jų tikėjimo ar netikėjimo".

Pasauliečių ir dvasiškų darnių santykių gairės yra nurodytos Vatikano II suvažiavimo priimtoje Konstitucijoje apie Bažnyčią. (Redakcijos pastaba: jos platesnė ištrauka buvo atspausdinta "L. L.", 1965 liepos-rugpj. nr., 219 psl., o taip pat pasvarstyta Vyt. Bagdonavičiaus, M.I.C., str. "Buriantis aplink altorių", "L. L.", 1966 lapkr., 402-403 psl.).

(Tęsinys sekancčiame numeryje.)

šis naujas tobulo žmogaus vaizdas. Visos žydų visuomenės kultūrinę nuotaiką atstovauja šios poemos autorius, kai jis apie kenčiantį V. Tarną sako: "Mes žiūrėjome į jį ir nebuvo ko žiūrėti, kad jis mums patiktų... Todėl mes nei nekreipėme į jį dėmesio".

Tad Babilonijos tremtis laukiančiai Mesijo tautai nebuvo vien nelaimė. Ji buvo kartu dvasinis pasipildymas, savo sąvokų praturtinimas. Žinoma, turinti teisingą Visagallo Dievo sąvoką, žydų tauta neiškeitė jos į babilonišką dievą, kuris pasidaro tik išisąmoninės "pasaulio istorijos baimė" (Tresmontant, ten pat, 237 psl.), tačiau ji išmoko, kad tobulas žmogus nesutapatintinas su išoriškai sėkmingu žmogumi.

Toliau žydų visuomenės laikyseną Viešpaties Tarno atžvilgiu poemos autorius šitaip nusako:

*Mes laikėme jį tarsi raupsuotu,
Dievo užgautu ir pažemintu. (52, 4)*

Šiose eilutėse iškyla santykio problema, kurioje, iš vienos pusės, yra "mes", o iš kitos, Viešpaties Tarnas. Ši situacija yra nauja Senojo Testamento tradicijoje. Ligi šiol pati žydų tauta, kaip nedalomas vienetas, buvo Dievo planų vykdytoja. Net tada, kai karalius atsistojo žadėtojo gelbėtojo vietoje, tauta nestovėjo šalia jo. Ji buvo įimta jame. Karalius buvo tik mesijinių tautos pažadų nešėjas.

Dabartinis Popiežiškojo Biblinio Instituto rektorius tėvas MacKenzie sako: "Izraelis buvo vienas ir nedalomas. Dievo kalbos, perspėjimai ir pažadai Sinaio kalne ir Moabo krašte buvo taikomi ne tik šiai, bet ir ateinančioms generacijoms". Tai yra Pakartoto įstatymo knygos mokslas (R. MacKenzie *Faith and History in the Old Testament*, Mineapolis, 1963 m., 34 psl.).

Tuo tarpu čia mes susitinkame su skirtumu: Viešpaties Tarnas – tai ne mes; jo nepažinome, mes nekreipėme į jį dėmesio. Šis skirtumas galėjo atsirasti tik bręstant tautoje individualinės dorovės sąmonei. Šviesesnio išžvelgimo žmonės pastebėjo, kad ne visi izraelitai yra ištikimi Sandorai, ne visi yra geri, ir dėl to ne visi automatiškai gali būti Dievo pažadų nešėjai.

Kokią išvadą reikėjo padaryti esant šito-

kiai situacijai? Paprasčiausia išvada būtų buvusi: žmones su trūkumais atmesti iš dieviškų pažadų sąrangos. Tačiau žmogui, tikinčiam į visagalingą ir mylintį Dievą, yra ir kita galimybė. Jei yra tautoje nuodėmių, jei Dievo ištikimybė neištikimai tautai yra beribė ir jei, iš kitos pusės, nuodėmė nėra tuščias dalykas, bet esminis žmogaus pasigadinimas, tai turi būti kokia institucija, kuri šią būties spragą užpildytų. Tuo būties trūkumo užpildymu kaip tik pasirodo Viešpaties Tarno kentėjimai.

*Tikrai jis pasiėmė mūsų skausmus
ir jis nešė mūsų sopulius. (53, 4)*

*Jis buvo sužeistas dėl mūsų neteisybių,
sumuštas dėl mūsų kalčių;
plakimas dėl mūsų ramybės krito ant jo
ir jo randais mes esame pagdyti.*

*Mes visi klydome, kaip avys,
Kiekvienas pasuko į savo kelią,
o Viešpats uždėjo jam visų mūsų neteisybę.*

*Jis buvo paaukotas, nes pats norėjo
ir neatvėrė savo burnos;
ir kaip avis, vedama piaiuti,
ir kaip avinėlis nutilsta prieš tą, kuris jį
kerpa,
taip ir jis neatvėrė savo burnos. (53, 5-7)*

Čia iškyla vienas klausimas, turįs didelės socialinės ir religinės reikšmės. Jeigu Viešpaties Tarnas kenčia už žmoniją, jei "Viešpats uždėjo jam visų mūsų neteisybę", tai reiškia, kad vis dėlto yra galimybė nekaltam atsisteisti už kaltą. Tai reiškia, kad žmonijoje negalioja atomizmo principas. Tai reiškia, kad kiurio nors man nepažįstamo žmogaus geras darbas yra man naudingas. Dėl to aš negaliu sakyti, jog, jei kur yra padarytas nusikaltimas, tai tas man yra visai vis tiek, ar jis būtų buvęs padarytas, ar ne. Aš, kaip žmonijos narys, nesu visiškai jo neliečiamas.

Viešpaties Tarno asmenyje mes susitinkame su socialiniu veiksmu, kurį galime studijuoti kaip pasiaukojimo sociologiją. Kad geriau jos reikšmę suprastume, atsiminkime, kaip vieno už kitus atsisteisimo klausimas stovėjo Senojo Testamento religijoje iki šiol.

Išrinktoji tauta nuo Mozės laikų turėjo didelę vienybės sąmonę. Visi jautėsi Dievo pažadų dalininkai. Bet šiai tiesai priešais atsistojo tautos nusikaltimai. Kilo klausimas, kaip suderinti tautos nusikaltimus su ypatinga jos misija. Visiems natūraliai piršosi atsakymas, kad ir už tautos nario nusikaltimus visi tautos nariai yra atsakingi. Atrodė, kad ir Dievas šios pažiūros laikėsi, nes baudė už kaltes visą tautą, atrodo, nežiūrėdamas kaltų ir nekaltų. Tačiau taip atrodė tik iš išorės. Dievas mokėjo nekaltųjų nelaimes paversti palaimomis, pvz. Danielio ir Ezekielio tremtį iškeisdamas į labai vertingus uždavinius, kuriuos jie atliko tautai ir žmonijai.

Kai per didelis visuomenės suplakimas vienybėn grėsė susilpninti individualinę dorinę iniciatyvą, pranašai išėjo su aiškiu individualiniu principu: Dievas nei vieno nebaus už kito kaltes.

Viešpaties Tarno poemos autorius, matyt, nevisai buvo patenkintas šiuo individualistiniu sprendimu, nes jis, priekaištaudamas sau pačiam, sakė: "Mes visi klydome kaip avys ir kiekvienas pasuko į savo kelią".

Ir štai po ilgos idėjinės raidos mes stovime prieš Viešpaties Tarną, kuris kenčia už kitų nuodėmes. Kas čia pasidarė? Ar vėl grįžta senasis komunizmas? – Ne. Pagrindinis dalykas čia yra tas, kad Viešpaties Tarnas kenčia ne dėl to, kad būtų koks būtinumas jam kentėti, bet kad jis laisvai šią pareigą sau pasiima. Motyvas, dėl kurio jis šią pareigą pasiima, yra meilė žmogaus, meilė visos žmonijos, ne tik geros, bet ir blogos.

Tai nėra lengvai suprantamas žmogaus elgesys. Tad ir poemos autorius klausia apie Viešpaties Tarną: "Kas supras jo giminę?" (52, 8).

Ir mes čia prieiname prie raktinio klausimo: Kas yra tas Viešpaties Tarnas šios poemos autoriaus akyse? Mes žinome, kad pirmieji krikščionys šią poemą suprato kaip Kristaus išpranašavimą. Jais sekdamas krikščionija žiūri į ją, kaip į penktąją Evangeliją, vaizduojančią Kristaus kentėjimus pranašišku būdu. Bet kaip į ją žiūrėjo

pats autorius? Čia yra trys galimybės. Ar čia yra aprašymas kokio buvusio kovotojo kentėjimų? Ar šis asmuo yra personifikacija išrinktosios tautos, turinčios Dievo duotą misiją žmonijoje ir dėl jos kenčiančios? Ar čia yra gryna projekcija į ateitį, vizija seniai laukiamo. Dievo žadėto žmonijos gelbėtojo?

Praėjusio šimtmečio pabaigoje Šv. Rašto tyrinėtojai dėjo labai daug pastangų suprasti šį asmenį, kaip pačią išrinktąją tautą – nors kenčiančią, bet persotintą dieviškos palaimos. Antrasis Izaijas, įglausdamas šią poemą (kai kas ją vadina drama) į savo knygą, atrodo, buvo artimas šiai minčiai. Tačiau pati poema, paimta atskirai, neduoda pagrindo ją laikyti žydų tautos personifikacija. Priešingai, poema neturi žydų tautos atstatymo aspiracijų, kuriomis alsuoja Antrojo Izaijo knyga. Vietoj to Viešpaties Tarnas kreipiasi į visas tautas ir, kaip jis sako, į visas salas ir joms visoms neša palaimą, kuri apima ne vieną kartą, bet ir būsimas kartas. Dėl to nėra galimybės Viešpaties Tarno suprasti Izraelio tautos personifikacijos prasme.

Kaip žiūrėti į jį, kaip į buvusį individualų kentėtoją, kurio likimą poetas čia apglėbia? Iš tikrųjų, Viešpaties Tarnas turi tiek daug individualinių bruožų, kad sunku išvengti minties, jog poetas čia turi galvoje kokį tolimesnėje ar artimesnėje praeityje kentėjusį žmogų. Kenčiančių žmonių netrūksta. Ir šioje poemoje yra per daug konkrečių bruožų, kad viską būtų galima išaiškinti be jokio istorinio pagrindo.

Tačiau visa Viešpaties Tarno prasmė tuo būdu nebūtų išaiškinta. Pasak E. Power, S. J., "individualiniai šio aprašymo bruožai, gal būt, galimi rasti istorijoje, bet ne visa ši gigantiška figūra" (A Catholic Commentary of Holy Scripture, 1953, 542 psl.). Čia yra ne kas kita, kaip nauja Dievo žadėto Mesijo vizija, talpinanti Viešpaties Tarno asmenyje dieviškos ir žmogiškos prigimties turtingumą, visą Dievo ir žmogaus nutrukusių santykių tragiką ir pilnutinę Dievo ir žmonių santykius atstatančią veiklą. Tai yra drama tiesiog klasine prasme, su visomis trimis jos fazėmis.

Kad šis personažas yra tampriai susijęs su Dievu, matėme pirmosiose poemos įtarpose, kur jis vaizduojamas Dievo mylimuoju, jo pažintu dar prieš gimimą ir esančiu tiesiog Dievuje, kaip strėlė saidoke.

Dievo ir žmogaus nutrūkusių santykių tragika yra ypač ryški ketvirtoje įtarpoje. Dievas sako: "Aš užgavau jį dėl mano tautos kaltės" (8). Šis užgavimas nebuvo fiktyvinis: "Viešpats norėjo sulaužyti jį kentėjimu" (10). Net "su bedieviais buvo skirtas jo kapas" (9).

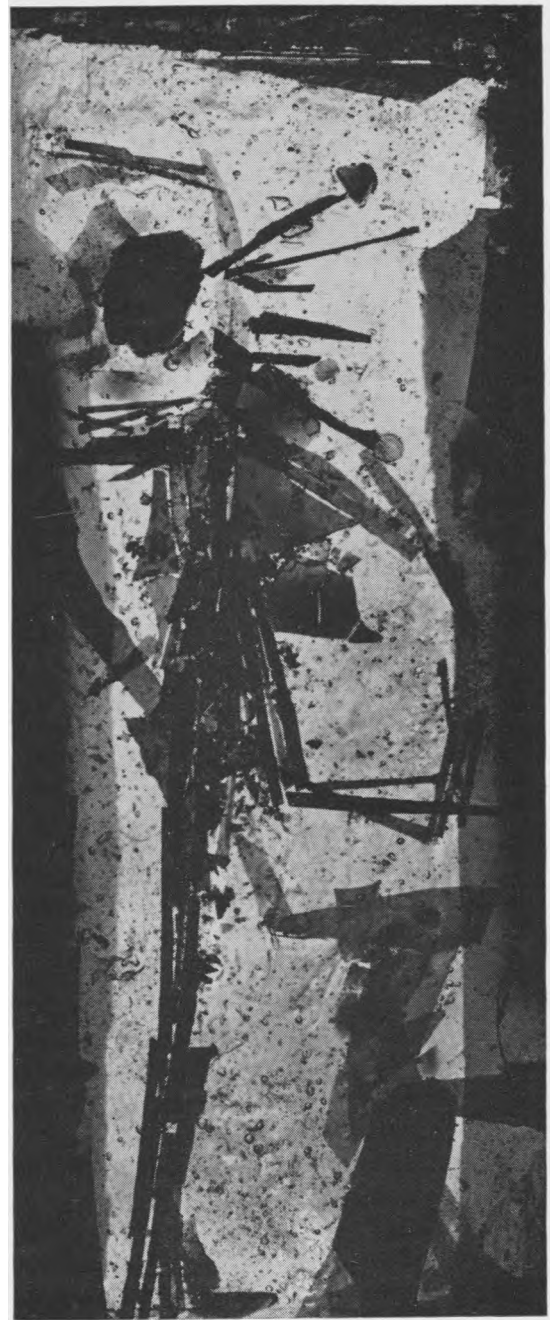
Ši tragika yra atsveriamą vispusišką palaimą, tiek iš Dievo, tiek iš žmogaus pusės. "Jis (Viešpaties Tarnas) atimtas iš suspaudimo ir teismo" (8). Tai padarė Dievas, "nes jis (Viešpaties Tarnas) nebuvo padaręs neteisybės ir nebuvo vyliavęs jo burnoje" (9). Tai yra žmogaus įnašas. Šio sugebėjimo susiderinti su Dievo valia palaima siekia plačiai. Dievas sako:

*Už tai, kad jo siela kentėjo vargą,
jis matys ir bus pasotintas.
Savo žinojimu mano teisusis nuteisins
daugelį ir jis nes jų neteisības (53, 11).*

*Ir todėl aš atskiriu jam labai daugelį,
ir jis dalins galingųjų išplėšąs
dėl to, kad jis atidavė mirčiai savo gyvybę
ir paskaitytas su nusikaltėliais,
kad jis nešė daugelio nuodėmes
ir meldė už nusidėjėlius. (53, 12)*

Baigdami šią analizę paklauskime savęs, kokia yra šios poemos religiška doringė teologija. Pirmiausia, iš jos aiškėja, kad Dievas neatmeta nusikaltusio žmogaus. Tačiau jis nelaiko nusikaltimo nereikšmingu dalyku. Nusikaltimas turi būti atitaisomas asmenine žmogaus auka. Žmonės gali vieni už kitus atsisteisti. Tačiau tai nereiškia, kad žmogus yra atsakingas už kito kaltes. Tik laisvu būdu priimta atsakomybė gali virsti atsisteisiamąja auka už kitų nusikaltimus.

Dar yra pasilikęs vienas klausimas: Kas yra šios poemos-dramos autorius? Dauguma tyrinėtojų mano, kad juo yra tas pat žmogus, kuris yra parašęs Antrąją Izaijo knygą. Pasak jų, į ją jis yra įjungęs savo paties anksčiau parašytą poemą, ją suskaldydamas. Mums tačiau atrodo, kad grei-

J. Daugvila. Stiklo ir plastikos eksperimentas.

čiau kitas žmogus yra šio kūrinio autorius. Jeigu pats Antrasis Izaijas būtų buvęs jos autorius, jis būtų ją įjungęs labiau nejučiomis, ją suliedamas su savo vėlesniu kūriniu. O dabar yra aiškus skirtumas tarp jo labiau izraelitiško požiūrio ir šios poemos labiau visuotinio požiūrio.

ANTANAS PETRIKONIS - SIMBOLIKAS

Antanas Petrikonis gimė Alytuje, 1923 m. liepos 18 d. Lankė Vilniaus Dailės Akademiją, Anglijoje Manchesterio, Kennington City ir Londono Gildos bei Šv. Martino Meno Mokyklas Londone. Anglijoje suruošė dvi individualias parodas, Čikagoje – vieną 1965 m. Be to, yra dalyvavęs įvairiose kolektyvinėse lietuvių ir amerikiečių parodose. Sekanti jo tapybos darbų individuali paroda įvyks šių metų gegužės 6 d.. Jaunimo Centre Čikagoje.

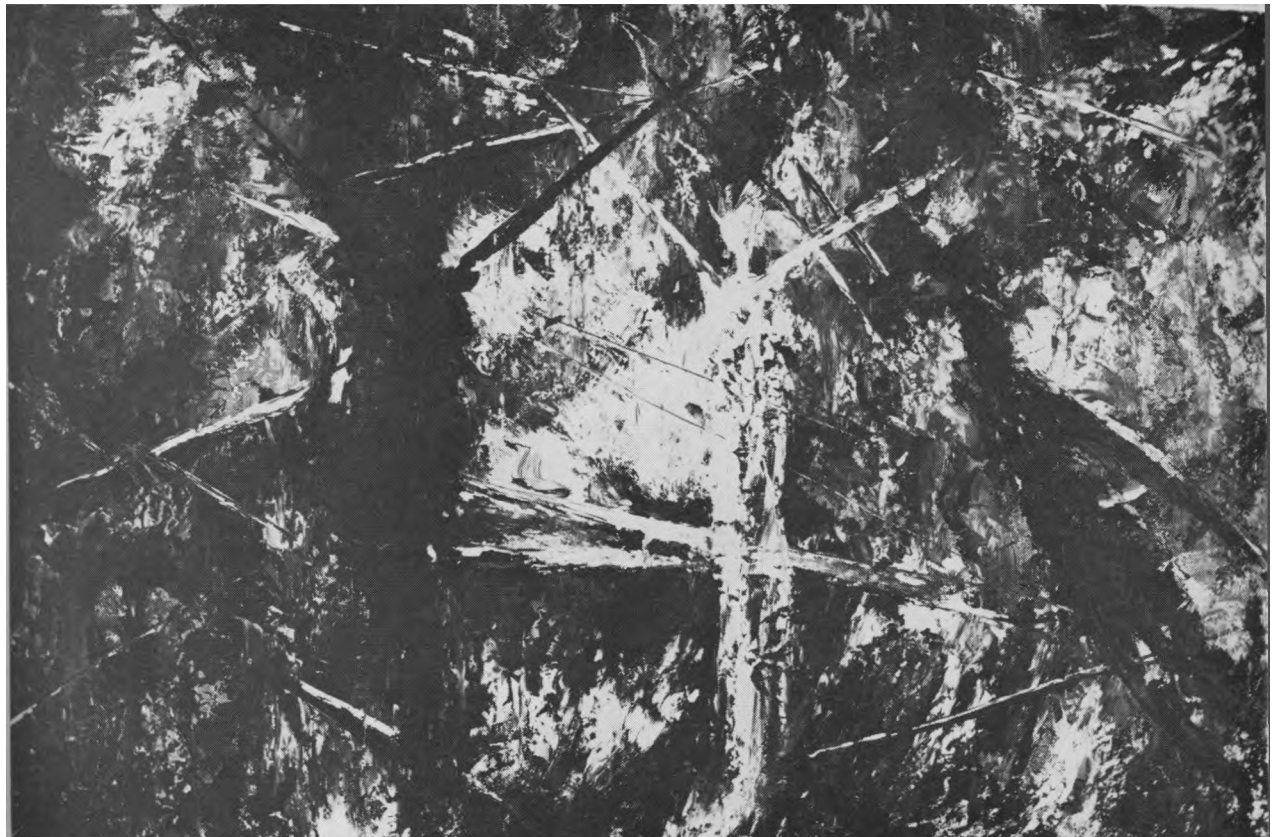
Neidėjinės, formalistinės dailės arba šūkio "menas menui" Antanas Petrikonis nepripažįsta. Jam tapyba yra tam, kad prasmingai išreikštų žmogaus nuotaikas, jausmus, mintis. Jo darbuose jaučiamas stiprus akcentas metafiziniam klausimams. Kad ir neieškotume paslapčių tolumose, žmogus jau vien pats sau yra mįslė. Šios problemos kėlimą daugiau ar mažiau galime išvelgti daugelyje jo kūrinių. Savo žodį jis išreiškia drobėje aliejine tapyba, akvarele, pastele, tempera, akrilika. Jo širdis – simbolizmas, dešinė – impresionistinis realizmas, kairė – ekspresionistinis abstraktizmas. Pulsas – vakarietiš-kai dinamiškas.

Antano Petrikonio kūryboje nerasi nuodingo liūdesio ar lengvo šypsio. Nerasi kančios ar kapituliuojančio sielvarto, baudžiauninko pesimizmo ar valdoviško heroizmo. Mes matome bibliškai išvietintojo individo, gamtos drabužiais aprengto žmogaus dvasios rimtį, kartais niūrią, kartais pragiedrulių prošvaistėmis viltingą; matome erdvių, miško ar jūros dugno mįslingą tylą, bet būdingiausias jo kūrybos bruožas – nuolatinė įtampa, paliaubų pertraukos nežinantis vyriškas atkaklus kovingumas, norintis išsiveržti iš įrėminimo laikinume. Jis primena mums Vinco Krėvės laisvą kalną išdidų arą, nutupdytą laiko, erdvės bei medžiagos nelaisvėje, maištaujančią lyg Šv. Rašto Jobą.

Eugenius Gerulis

Antanas Petrikonis. Audra (aliejus).

Antanas Petrikonis. Dvasios kova (aliejus).

Antanas Petrikonis. Nepalaužti bevardžiai laivai (aliejus).

Antanas Petrikonis. Žvejas (aliejus).

JIE MYLĖJO

DIDŽIAJA MEILE (II)

14 - Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje

ALFONSAS GRAUSLYS

Šalia didžiosios vienos ir grynai dvasinės meilės, dar yra ir kitų didžiosios meilės tipų. Čia pažvelgsime tik į vieną tokios meilės tipą, būtent erotiniai seksualinė, pradžioje abipusę, vėliau virtusią vienpusę didžiąja meile. Tokio tipo poros pavyzdžiu imsime V. Hugo ir J. Drouet.

VIKTORAS HUGO IR JULIETTA DROUET

Viktoras Hugo (1802-1885) buvo genialus prancūzų rašytojas ir poetas. Poezija, romanai ir scenos kūriniai – jo plunksnos vaisiai. Jo literatūrinė kūryba buvo lydimą nepaprasto pasisekimo, garso ir garbės. Jis stipriai dalyvavo politiniam gyvenime, kovodamas už žmoniškumą ir teisingumą. Mums čia rūpi jo meilė, kuri jį kitu, ne literatūrinu, atžvilgiu išgarsino ir kuri pasidarė žinoma pasauliui.

1822 m. V. Hugo veda. Turi tris vaikus. Po dešimties metų vedybų tarp jo žmonos ir rašytojo - kritiko Saint-Beuve prasideda flirtas, kuris tveria eilę metų. Kaip tik tuo laiku 30 metų amžiaus V. Hugo pripuolamai susipažįsta su 26 metų amžiaus nepaprasta gražule Julietta Drouet.

Julietta Drouet (1806-1883), jau 19 metų amžiaus buvusi kurį laiką pas vieną dailininką pozuotoja, turėjo dukterį iš jo. Būdamą graži ir neturtinga, įvairių žymesnės padėties vyrų gundoma, su keliais iš jų ji turėjo seksualinių ryšių.

Turėdama tam tikrų meniškų gabumų, o labiausiai dėl savo grožio Julietta, kad ir savamokslė šiuo atžvilgiu, tampa neįžymiu rolių aktore teatre. Tikros meilės dar nepatyrusi, ji meilės ilgisi. Būdamą tokioj padėty, ji susitinka V. Hugo.

Rašytojas kaip tik tuo laiku, dalinai nusivylęs savo žmona (nuo kurios tačiau jis nesiskyrė iki jos mirčiai), bet didele dalimi Juliettos grožio paveiktas, įsimyli į ją. Dar didesnė meilė įsiliepsnoja jos širdyje: ji pamilsta jį tokia galinga, iki pat jos mirties 50 metų tvėrusią ištikimiausia meile, kad toji meilė virto didžiausia didžiųjų tarpe, kuriai lygios nežino pasaulio literatūra. Tai literatūrai yra likę josios meilės laišakai.

V. Hugo susipažinęs ir pamilęs Juliettą, padaręs ją savo sekretore (o buvo daug darbo perrašinėti jo skaitlingus raštus), apgyvendinęs ją artimame jo rezidencijai name, susitinka su ja kasdien. Be to, beveik kasdien susirašinėja. Julietta virto jo gyvenimo centre moterim ir tai tik ta prasme, kad, atrodo, jo ištikima meilė jai tvėrė apie dešimt metų. Vėliau dėl savo ypatingai stiprios seksualinės prigimties jis tapo jai neištikimas, iki pat savo mirties turėdamas daug artimų ryšių su kitomis moterimis, tačiau niekada nenutraukdamas draugiškų ryšių ir su ja. Suprantama, kad dėl tokio jo elgesio jos meilė buvo virtusi atvira žaizda.

Didžiosios tad meilės vardą pilnai užsitarnauja tik Juliettos meilė. Tačiau ir jo meilė jai buvo jo gyvenime pati stiprioji ir laiko atžvilgiu ilgiausiai tvėrusi.

JULIETTOS DIDŽIOJI MEILĖ JOS LAIŠKU ŠVIESOJE

Juliettos tikrai didžiąja meilę liudijantys dokumentai yra jos laišakai V. Hugo. Nemažai yra likę ir jo meilės laišku jai, bet tų laišku vertė labai mažina ir jų autorių žeminą visai panašaus turinio ir formos meilės laišakai, jo rašyti vėliau kitoms moterims.

Vienas jos laišku rinkinys, išleistas Prancūzijoje vadinasi "Mille et une Lettres d'amour a Victor Hugo, Juliette Drouet, Gallimard" (Tūkstantis ir vienas meilės laiškas Viktorui Hugo). Tos knygos išangoje pažymima, kad joje telpa tik tų laišku dalis. Ir tikrai, ji yra parašiusi 18 tūkstančių meilės

laiškų! Tuos laiškus vertindamas, patsai Hugo jai yra rašęs: "Tavo laišakai, mano Julietta, yra mano lobis, mano brangenybių dėžutė, mano turtas. Tenai telpa diena prie dienos, mintis prie minties, mūsų bendras gyvenimas. Visa, ką tu svajojai, ką tu kentėjai, yra ten. Tai tiek mažų žavingų veidrodėlių, kurių kiekviename atsispindi tavo gražios sielos dalis".

O ir tų laiškų leidėjai, matydami, kokia meile tie laišakai liepsnoja, vadina juos "meilės legenda" ir drauge tvirtina, kad "niekada moteris nėra pastačiusi vyrui tokio pagarbinimo paminklo", kaip tai padarė šių laiškų autorė.

Kad įsitikintume tos meilės didumu, pažvelkime į ją iš visų pusių, pasinaudodami tais laiškais.

Juliettos *meilės dvasinė įtampa*, didumas ir stiprumas yra nuostabūs. Tikra psichologinė mįslė, kaip tokią milžinišką įtampą metų metais galėjo pakelti dvasia, neperdegdama, neišprotėdama. Savo meilės baisy nepasotinamą didumą ji išreiškia palyginimu: jo visi bučiniai, anot jos, kaip vandens lašai krinta ant jos sielos, tartum ant raudonai įkaitintos geležies, jos neatvėsindami, bet tapdami praryti. Nenuostabu tad, kad ji rašo: "Aš be pertraukos galvoju apie tave ir mano siela, tartum krūtinė oro, ieško tavosios. Kaip reikia kvėpuoti, taip man reikia minčių apie tave, kad gyvenčiau"... Jos tariamuose žodžiuose "myliu tave" telpa jos visas gyvenimas, praeitis, dabartis, ateitis, džiaugsmas ir skausmas, beprotiškas linksmumas ir kruvinos ašaros. Todėl ji pasisako nenorinti jokių pašalinių pramogų, nenorinti išeiti, nes "tave matyti, tave matyti, mano Dieve, tai mano viskas. Neturiu kito reikalo, kito troškimo, kitos laimės, kaip tik tave matyti. Visa kita man abejinga, net, pasakyčiau, nepakenčiama... Kai man tavęs trūksta, visko trūksta, tad, oro, saulės, džiaugsmo, laimės..."

Tie žodžiai nebuvo vien gražūs žodžiai, nes iš tikro ji buvo nuo visų atsiskyrusi meilės kalinė, kuri gyveno tik jam: "Mano galvojimas, mano širdis, mano siela, tartum adatėlė į ašigalį krypta į tave", nes jos gyvenimas, kaip ji pasisako, glūdi ne jos karštame kraujuje, ne jos širdies plakime, bet jos visa apimančioje meilėje.

Jei taip būtų buvę rašoma pirmais, antrais meilės metais, tai nebūtų nieko nuostabaus, bet visa eilė čia ką tik minėtų pasakymų buvo rašyta devyniolikai metų praslinkus nuo meilės pradžios. Tasai jausmo intensyvumas, kurio toks ilgas laikas neįstengė atbukinti, yra tikras psichologinis meilės stebuklas.

SEKMADIENIS

Sekmadienis

Yra brangiausia ir trumpiausia

Mūsų gyvenimo diena,

Kur susitinka

Ir išsiskiria

Visoki žmogiški džiaugsmai,

Kur abejojimus

Jungiančios lūpos

Yra maža dalelė meilės

Prieš ilgą ir šiurkščias

Šešių dienų naštas.

Sekmadieni mes juokiamės

Ir visas pasaulis

Juokiasi.

Sekmadienį mirties

Nebijome,

Ir išsiskleidžiame savo grožiu

Tiems,

Kurie mus myli.

Julija Švabaitė-Gylienė

Toji meilė buvo tikra ekstazė, dvelkianti jau kuo tik negamtiniu, aukštesniu susižavėjimu, kuri tokiais laiškų žodžiais prasižavė: "Aš tave myliu visokeriopa meile tuo pačiu metu, būtent, rūpestinga motinos, pagarbia dukters, besistebinčia bei garbinančia moters ir ekstatine angelo meile", nes žodyje "myliu" jai telpa ekstazės ir susižavėjimai, žvaigždės ir saulė. Tikrai be pilnos susižavėjimo meilės nebūtų įmanomi tokie jos laiškų žodžiai: "Norėčiau tau atsiklaupusi tarnauti, apsupti tave savo globa ir glamonėjimais ir tavo... kojų pėdsakus bučiuoti... Norėčiau būti ta žeme, ku-

ri tave nešioja, tas oras, kuris tavo plaukus bučiuoja; ta saulė, kuri tau šypsosi". Kitame laiške ji pasisako, kad norėtų pasiimti ir nusinešti tas sienas, į kurias jis rėmėsi; grindinį, kuriuo jis vaikščiojo; ir net tas dulkes, kurių jis nemėgsta. "Norėčiau praleisti dienas ir naktis terašydamas tau vieną žodį — meilė, nepastebėdamas, kad pasikartojau". Ji pasisako bučiavusi tas geradares, pasidariusias jai pagarbos vertas gydytojo rankas, kurios jos mylimojo žaizdas lietė ir jam susirgus jį gydė.

Julietta jaučia, kad tokia ekstatinė, eilę metų tverianti meilės įtampa, kurią ji išgyvena, nepriklausomai nuo savo valios, tartum per stipri elektros srovė ją kaip lempą gali perdeginti. Todėl ji rašo: "Kaip šakos, kurios po gausia vaisių našta linksta, taip mano vargšė dvasia, tokio per didelio meilės svorio apsunkinta, gali palūžti".

Tokia gili, galinga meilė negali būti aiškinama kažkokiom ypatingai vertingom mylimo partnerio ypatybėm, nes ir didžiausias vertingumas ilgainiui nublunka, ir puikiausias žmogus daugiau ar mažiau apvilia. Didžioji meilė — tai likiminė meilė. Todėl ji dažnai taip tragiška, nes pavergia vieną žmogų kitam, nekartą nevertingam. Štai kodėl Julietta rašo: "Aš tave myliu, nes aš negalėčiau tavęs nemylėti". Tos meilės likiminį tragiškumą įrodo ir tas faktas, kad ji nevisada jaučiasi laiminga mylėdama. "Aš tave myliu, verkiu, kenčiu ir keikiu dieną, kurią tave pamačiau... tai labai didelė nelaimė mylėti per daug. Tai šiandien jaučiu daugiau, negu bet kada, tačiau nenorėčiau mylėti mažiau... juo daugiau tave myliu, tuo mažiau jaučiu džiaugsmo ir laimės..." Galimas dalykas, kad tie ir sekan tieji laiškų žodžiai skausmingai išsiveržė, kai ji pamatė jo neištikimybę: "Pasitikėjimas pasišalino nuo manęs, bet ne mano meilė. Netikiu, kad ateityje galėčiau būti laiminga, bet kasdien tave myliu daugiau, daugiau kaip pirmąją meilės dieną, daugiau kaip vakar, daugiau kaip šį rytą, daugiau kaip ką tik dabar, o tačiau neesu laiminga..."

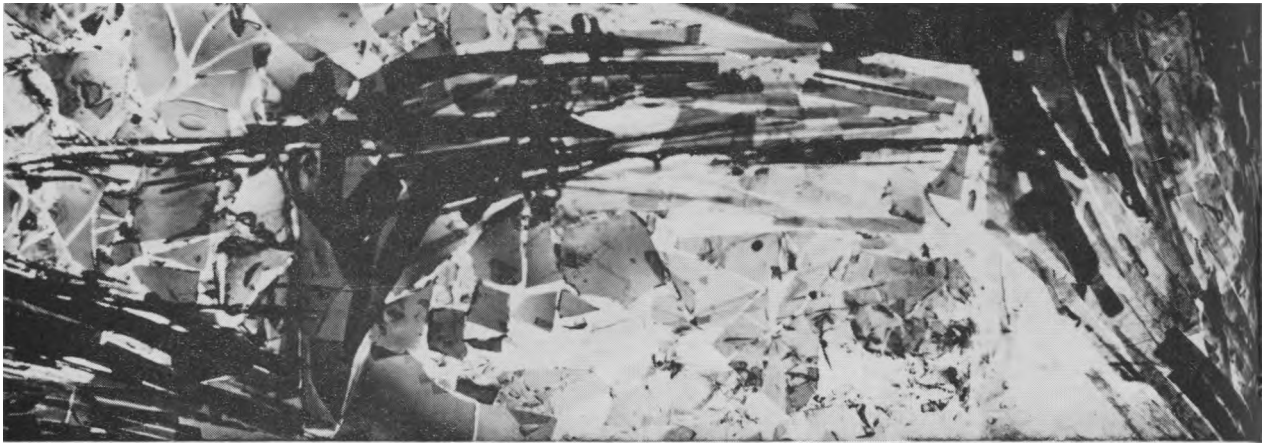
Gilindamiesi į tos meilės atskirus pasireiškimus, čia turime dar sustoti prie begalinio bei nuolatinio jos *meilės ilgesio*, prie

tos *meilės branginimo*, bet ir prie *meilės pavydo* kančių.

Nuolatinis jos ilgesys ir laukimas, nežiūrint kasdienio susitikimo ir susirašinėjimo, ilgesys tvėręs dešimtmečiais, šiaip eilinėje, kad ir didelėje meilėje, yra psichologinė negalimybė. "Visada tavęs laikiu. Atrodo, kad praėjo šimtmetis, kai tave mačiau... Kad pabuvus su tavim tik valandos ketvirtį, aš eičiau laukais, žeme ir vandeniui, pėsčiom, raita ar vežimu... Kada matysiu tave? Žiūrėk, kad tai neužsitęstų per ilgai, nes, kad ir būtų greičiausiai, tai bus visada man per ilgai... Nustojus tave matyti, neramumas ir liūdesys, kurių negaliu apvaldyti, apima mane... Jei kurią dieną tavęs nematau, atrodo, kad praradau savo gyvenime metus... mano širdis miršta, kai yra toli nuo tavęs... mano širdis bėga paskui tave..." — tai vis jos laiškų meilės ilgesio pasisakymai. Tad nenuostabu, kad tokio ilgesio kankinama, jam trim savaitėm susirgus, ji kasdien rašo jam po keturis laiškus!

Ta meilės įtampa ir ilgesys — tai meilės branginimo vaisius. Jinai jo meilę ir viską, kas turi ryšio su ja ir kas ją primena, brangina: "Be tavęs nebūčiau pažinus to, kas yra geriausio ir švelniausio žemėje — meilės!... Dėkui tad, dėkui, kad man suteikė vienintelį tikrą žemės gėrį — meilę!" taip rašo ji jam. Brangindama jį patį, ji brangina ir jo paveikslą, fotografiją. "Be abejo, tavo paveikslas niekada negalės man tavęs pavaduoti, tačiau, jis bus tarsi žvakė, kuri uždegama, kad nepasilikus gilioje tamsoje, kai saulė pasislepia už horizonto... Mano saulė — tai tu. Mano meilė tūkstantį kartų gražesnė ir labiau šviečia už ją. Kai tavęs nėra, man naktis... josios šviesa bus tavo paveikslas". Ji brangina visus tuos daiktus, kurie jam priklauso, kuriuos jis vartoja. "Aš kalbu į tavo paveikslą, aš bučiuoju tavo kėdę, aš naudojuosi tavo nosine, kurią palikai... nes, visa ką tu padarei, viską, ką lietei, man pasidaro brangesni, negu pirkliams ir šykštuoliams auksas ir deimantai". Bet nieko kito ji taip nebrangina, kaip jo laiškus.

"Aš ką tik iš naujo perskaičiau tavo gerąjį mažąjį laiškutį; aš jį moku mintinai. Nuo vakarykštės dienos aš jau jį tiek sykių bučiavau, kad bijau, jog jis susinaikins.

Jurgis Daugvila. Stiklo ir plastikos eksperimentas.

Reikėtų man kito, parašyto tais pačiais žodžiais, bet ypač ta pačia širdim, kad pakeistų pirmąjį. Kad tik jis būtų visiškai panašus į tą, kurį turiu. Tik tam, kad galėčiau pakeisti ir jį nešioti prie savo širdies, nes mažiausiai dviejų dienų bėgyje tasai, kurį turiu, išsitrins ir susinaudos... Aš sutinku aštuonias dienas nevalgyti, jei tu tik man laišką parašysi..." Nenuostabu, kad jai jo laišakai yra neįkainojamas turtas, kurio negali palyginti prie jokių brangenybių: "Vienas tavo rankos žodis man brangesnis už visus pasaulio banko čekius".

Ir todėl su tikra religinio pobūdžio nuotaika ji elgiasi su jo laiškais: "Atsiklaupusi, mano mylimasis, atsiklaupusi aš skaičiau tavo laišką... tavo laiškas – tai saulės spindulys". Ji pasisako vis iš naujo skaitanti jo laiškus ir jų puslapius bučiuojanti nuo viršaus iki apačios, kiekvieną eilutę, kiekvieną žodį ir kiekvieną raidę...

Taip brangindama jo laiškus, ji pasisako, kad ir jai pačiai jam laiškus rašyti yra džiaugsmas: "Nėra abejonės, mano brangusis, kad didžiausia laimė, kurią galėčiau turėti, kai neesi pas mane, yra rašyti tau". Tai rašymas, į kurį ji deda visą savo sielą, nes, anot jos, "niekada negalvoju, kad tau rašau, bet visada tikiu, kad tau kalbu..."

Juliettos meilę lydi pavydo kančios, kai tam pavydai V. Hugo duoda tiek progų. Jos paskutiniausiais dešimtmečiais iškentėtų kančių didumą galima nujauti ir pasverti tik atsimenant jos meilės didumą. "Ar tu žinai, kas mane varo iš proto, daro netei-

singą ir pikną? Tai baimė, kad gal neesu pirmoje vietoje tavo širdyje... Iš susigrauzimo einu iš proto. Niekada nebuvau laiminga, kai gyvenu pasaulyje. Negaliu gi laimės vardu vadinti tą baisią kančią, kuri jau penki metai kankina mane ir drasko mano širdį... Esu pavydi. Tame žodyje telpa daug neteisybių, daug nesąmonių ir žiaurumų, bet jame telpa ir meilė, taigi rojus ant žemės... Nežinau, ar esu neteisinga, bet žinau tik viena, kad galėčiau nužudyti visas tas moteris mintimi, kad jų ilgiau nebūtų ir kad aš būčiau tavo kūno, tavo žvilgsnių, minčių ir tavo sielos valdovė".

Tačiau, nežiūrint tokios nuotaikos, galiama pavojingų jam kitų moterų atžvilgiu, nežiūrint jos sunkių ir pagrįstų kančių, jos meilė jo atžvilgiu lieka *pilna heroiško prakilnumo* ir altruizmo. Tas prakilnumas pasireiškia noru tobulėti dėl jo, kad pasidarytų jo meilės verta. Ji ryžtasi taisyti iš visų savo būdo ydų, kurios jį galėtų užgauti ir juos abu nuliūdinti. "Aš prašau gerojo Dievo, kad jis man suteiktų malonę nusikratyti tuo visu, kas mano būde neigiamo, kas dvelkia pavydu, pavyduliavimu ir susierzinimu, kad liktų manyje vien pasiaukojimo pilna, kilni ir tavęs verta meilė, kuri tave padarytų labai laimingą".

To meilės kilnumo vedina, Julietta nori apsaugoti V. Hugo nuo kiekvienos kančios ir todėl rašo šiuos nuostabius žodžius: "Aš nenoriu niekada, kad tu būtumei nelaimingas be manęs. Aš tau leidžiu būti laimingam be manęs bent ta leistina laime, kuri

nenusikalstų mūsų meilei, bet nenoriu, kad tu kentėtumei be manęs... Norėčiau tave apsupti savo meile, kad skausmas negalėtų praeiti per tave..." Jos meilės tikrai heroiskas kilnumas ypač aiškėja, kai, jai sužinojus, kad jau eilę metų jis neištikimas jai, ji rašė jam: "Leiskite jam būti laimingu su kita, o ne nelaimingu su manim... kad tik tu būtumei laimingas – tai viskas, ko aš noriu. Man reikia tavo laimės, kaip paukščiui sparnų. Negaliu gyventi be tavo laimės. Nebijok manęs kankinti, jei mano kančios gali tau duoti tikros laimės šiame pasaulyje..."

Tik tas, kuris į tokią meilę įsimasto, tegali suprasti tokių jausmų ir tokių žodžių, apvalytų nuo bet kurios savimybės, didingumą. Kreipdamasi savo laiške į Dievą, ji maldavo: "Padaryk, kad jis būtų laimingas, nesvarbu su kuo ir kaip, kad tik būtų laimingas, ir padaryk su manim, kaip nori..." Ar begalima dar po to viso pagalvoti ar net įsivaizduoti didesnę ir didingesnę meilę už jos!?

V. Hugo noru ir patvarkymu paskutinį dešimtmetį Julietta jau gyveno tam pačiam name, kur ir jis su šeima. Jo žmona jau prieš keliolika metų buvo mirusi. Iki pat Juliettos mirties V. Hugo nevengė su ja viešai rodytis ir savo buvusios meilės jai nesi-gynė. Tos meilės 50 metų sukakties proga jis jai dovanojo net savo fotografiją su atitinkamu užrašu. Tačiau iki pat savo mirties; Juliettai tai jaučiant, žinant ir skaudžiai išgyvenant, jis labai artimai bendravo su įvairiomis jaunomis moterimis. Tokie įvykiai ją labai jaudindavo. Dėl tokio jo elgesio nekartą jų likęs sentimentalus ryšys pasiekdavo visiško atsiskyrimo ribą. Bet jos tikra meilė jam viską atlaikė, o to atsiskyrimo ir jis gal žmoniškumo sumetimais nenorėjo. Sulaukusi 77 m. amžiaus, 1883 m. gegužės 11 d. ji mirė vėžiu. Palaidota Saint-Mandė kapinėse – vietoje, kurią ji pati buvo pasirinkusi.

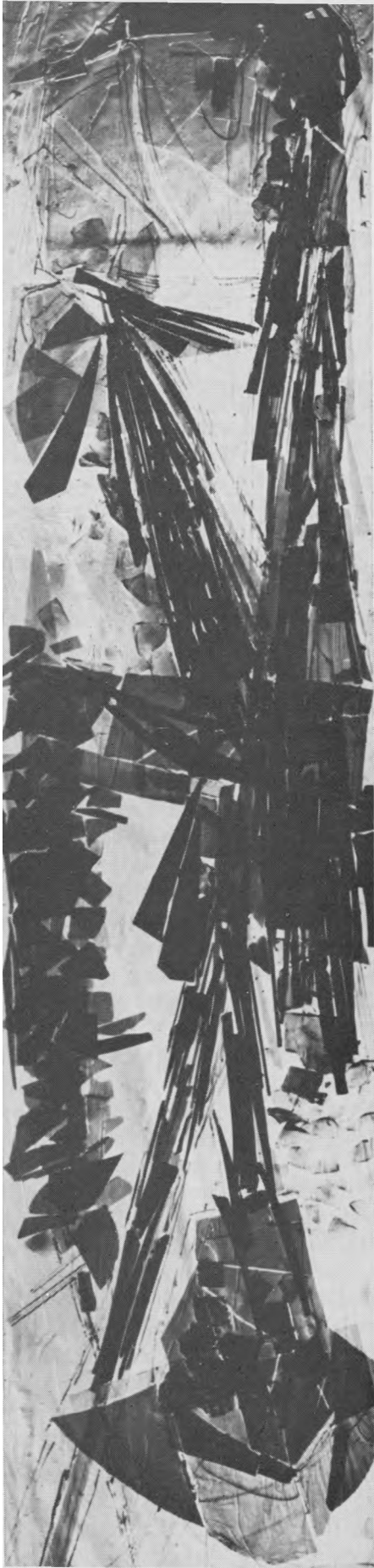
V. Hugo, sulaukęs 83 m. amžiaus, miršta plaučių uždegimu 1885 m. gegužės 22 d. Palaidotas didžiųjų žmonių laidotuvių vietoje – Paryžiaus Panteone. Į laidotuvių vietą jį palydėjo 2 milijonai žmonių. Jo biografiją ir jo meilę Juliettai su visais kitų ry-

šių užkuliais yra aprašęs žinomas prancūzų rašytojas Andre Maurais knygoje "Olympio ou la vie de Victor Hugo".

♦ ♦ ♦

Vertinant šią meilę krikščionišku mastu, ji buvo neleistina ir nuodėminga. Iš viso, didžioji meilė, dažniausiai dievindama tvarinį, nėra krikščionio idealas, kurio turėtų me siekti. Juk Išganytojas sako: "Jei kas pas mane ateina ir nelaiko neapykantoje savo tėvo, motinos, žmonos, vaikų, brolių, seserų, dar gi ir savo gyvybės, tas negali būti mano mokytinis" (Luk. 14, 26). Anot šv. Rašto aiškintojų, žodžiai "nelaiko neapykantoje" reiškia, kad net artimiausių žmonių negalime mylėti daugiau, kaip Dievą. Kitais žodžiais tariant, joks tvarinys negali taip užpildyti žmogaus širdies, kad joje neb liktų vietos Dievui. Jei taip, tai kodėl šiame straipsnyje aprašėme tokią meilę? Todėl, kad nežiūrint tokios meilės neigiamumų, čia minima Juliettos Drouet meilė visgi buvo tikra meilė, taigi su stipria dvasinio prado persvara. Dvasinis gi pradas kaip tik ir sudaro tikros meilės pačią esmę. Kai šiandien meilė ir teorijoje, ir praktikoje virsta tik seksualumu (taigi "meile" be meilės, kuri žemina žmogaus kaipo žmogaus vertę), reikia susipažinti su tokiais tikros meilės atvejais. Didžioji meilė primena mums dvasinio prado, taigi, meilės reikalingumą taip vadinamoje šiandienėje meilėje. Tais klausimais reikia kalbėti, nes žema, falsifikuota meilės sąvoka demoralizuoja žmones, ardo šeimas ir virsta visokio nedorumo šal-tiniu.

Juliettos Drouet meilė buvo stipriai dvasinė, taigi tikra meilė. Tai yra aišku iš to, kad yra neįmanoma laikytis to paties asmens keliasdešimts metų vadovaujantis vien aistra, nes aistra tam pačiam žmogui perdega nepalyginti greičiau. Jos meilės stiprų dvasingumą įrodo ir jos laišakai. Kiek ten pasisakymų apie egoizmo apvaldymą, kiek ten gero kitam linkėjimo, kiek savęs paneigimo. Štai kodėl, nežiūrint, kad didžioje meilėje yra neigiamybių, kad čia aprašyta didžioji meilė buvo nuodėminga ir neleistina, visgi josios dvasingume buvo daug tokių pradų, kurie tą meilę padaro žmogišką ir kurie verčia mus susimąstyti ir net kai kuriais atžvilgiais pasimokyti.*

JULIJA ŠVABAITĖ-GYLIENĖ

MES NORIME BŪTI MYLIMOS

*Mes norime būti mylimos,
Mes norime būti amžinos,
Tarp amžinybės ir meilės
Mūsų siela yra kaip paukštė,
Giedanti paskutinį pavasarį.*

*Kodėl mūsų džiaugsmas
Yra daug trumpesnis, negu kitų,
Kodėl jis yra skaudesnis?
Kodėl kiekviena ašara,
Išverkiama dėl savo kūdikio,
Yra niekados
Neišverkiama?...*

*Kodėl mūsų gyvenimas
Yra brangus tikrai pavojuje,
Tikrai skausme,
Kodėl mūsų meilė
Yra pralenkusi laiką?...*

*Mes netikime saulėlydžiais,
Mes netikime rudeniui,
Mes tikrai renkame raudonas, žalias, mėlynas
Ir geltonas liūdnu medžių spalvas,
Lyg amžinus liudininkus
Mus išduodančios
Žemės.*

ANT TOS PAČIOS PAGALVĖS

*Ant tos pačios pagalvės,
Tūkstančius valandų gulėtos,
Nukrito pirmoji
Ir paskutinė
Mūsų pirmgimio ašara.*

*Ir vėl pasilikom vieni,
Tikrai tą pačią melodiją
Gieda senasis
Laikrodis.*

*Tikrai tą pačią
Valandą
Mus pasitinka
Išsiskyrimo baimė.*

112-113 psl. — Jurgis Daugvila.
Stiklo ir plastikos eksperimentas.

MANO MEILĖ YRA PADALINTA

*Mano meilė yra padalinta
Į penkias lygias dalis
Ir štai,
Aš esu ta šeštoji
Paprastos žemės
Diena.*

*Kurioje telpa visa,
Kas nuo jūsų atlieka,
Ir atlieka man tai,
Ko jums
Nereikalinga.*

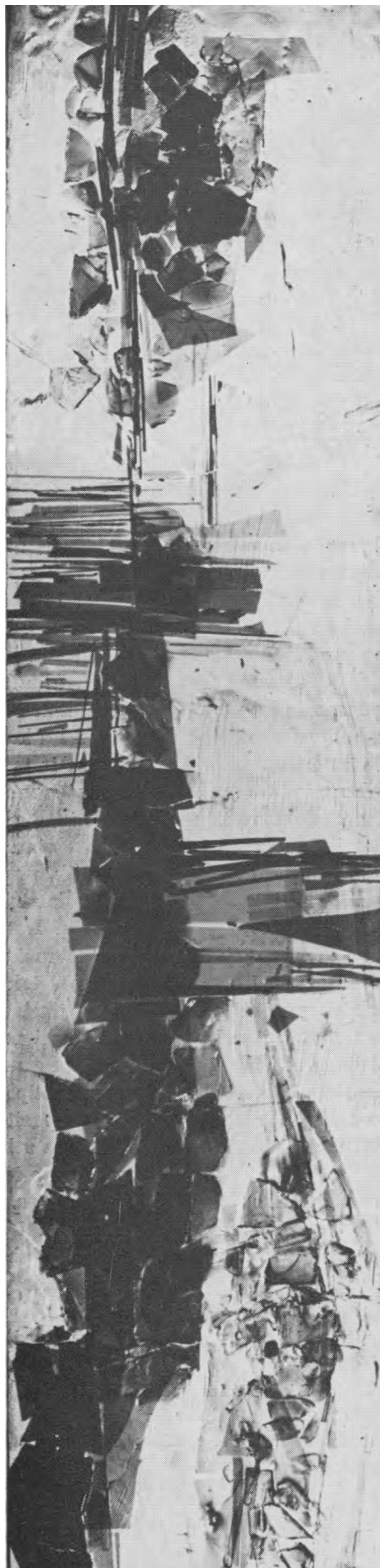
*Tai trumputė
Saulėlydžio valanda,
Be rūpesčio
Be nerimo,
Ir kada viskas jau
Viskas visvien...*

KAIP NEREIKIA GYVENTI?

*Mes visi gerai žinom,
Kaip nereikia gyventi.
Betgi niekas nežinom,
Kaip reikia
Iš tikrųjų, gyventi.*

*Nes
Visa tai, kuo gyvenam,
Niekados nesibaigia
Džiaugsmu-----
Nes visa tai,
Kuo negyvenam,
Blizga
Nepažinimo saulėje...*

Julija Švabaitė-Gylienė, užimanti savitą vietą lietuvių poezių tarpe, šiose eilėse sukaupia daugelio moterų-motinių neišsakytus, bet išgyventus jausmus.

UŽMASKUOTOS NESUGYVENIMO PRIEŽASTYS ŠEIMOJE

DR. ALBINAS LIAUGMINAS

Nemaža yra šeimų, kuriose kažkodėl viešpatauja nuolatinė nesantaika. Kai pasiklausai vienos ir antros pusės, girdi tik nuolatinius išmetinėjimus: žiūrėk, koks *jis*; na, ar įmanoma su *juo* sugyventi? Iš jo vėl patiri, kad *jį* turi visas galimas ydas. Per pirmą pusvalandį pasidarai šalininku *jos*: pradedi ją užjausti. Per kitą pusvalandį klausydamasis jo, pamatai, kad ir jam su ja nėra lengva sugyventi. Po to bandai kalbėt su abiem kartu. O to tik jiedviem ir tereikėjo: dabar jiedu gauna geriausią progą viens antra iškoneveikti – ir dar prie liudininko! Kuo ilgiau klausaisi, tuo kova eina aršyn. O sekantį kartą vėl tas pats, tik, paprastai, griebiamasi jau senesnių, įvykusių prieš mėnesį ar du, ginčų, incidentų. Ir taip tai istorijai nėra galo. Jie su didžiausiu malonumu puola ir teisinasi, nes per tokius pokalbius pasiekia *d v i g u b o* tikslo: pašalina savo sąžinėje rusenantį nerimastį dėl užsipuolimų praeity, ir tuo pačiu gauna lyg "moralinės" teisės dar labiau sustiprinti savo aršią taktiką. O atrodo, kai pasiteirauji, kad abu vedė viens kitą iš meilės arba bent be jokių kitų išskaičiavimų ir be priesparos iš šalies. Kas daryt? Čia nei geras, abiejų mėgstamas dėdė, nei kunigas, nei kaimynas neįstengia padėti. Tenka griebtis psichologinės analizės: kodėl jie tokie pasidarė, kokios nežinomos jiems patiem jėgos verčia juos taip elgtis vienas kito atžvilgiu.

Albinas Liaugminas, psichologas ir pedagogas, dėsto naująsias kalbas Lojolos Universitete Čikagoje ir privačiai teikia psichoterapinę pagalbą jos reikalingiems.

Nėra vienos formulės šiai problemai spręsti. Kiekvienas atvejis turi savo ir savitas priežastis, glūdinčias kažkur giliau ir stipriai užmaskuotas nuo paties subjekto. Kad nepasinėrus perdaug į teorinius samprotavimus, imsime keletą konkrečių atvejų.

NE PRIEŠ ŽMONĄ, BET PRIEŠ SAVE

1. Vedusiųjų pora turi trejetą mokyklinio amžiaus vaikų. Iš pradžių, rodos, sugyveno neperblogiausiai. Bet kasdien įtampa augo ir augo. Žmona pradėjo statyti despotiškus reikalavimus: padaryk man tą, sutvarkyk aną, bet tučtuojau. O kadangi vyras net ir viršvalandžius tempė, kad tik daugiau uždirbtų pinigų, norėdavo valandėlę, grįžęs iš darbo, pasiilsėti. Tada jam priekaištaudavo tinginyje. Paskui: "O kur tie tavo pinigai? Kiek tu čia teuždirbi? Aš eisiu pati dirbti. Tada aš būsiu nepriklausoma ir su tokiu tinginiu, nemokša ir "grubijonu" negyvensiu". Na, ir pradėjo tarnauti, bet savo pinigų naudojo atskirai, tik sau ir savo giminei remti. Nesantaika dar padidėjo: miegojo atskirai ir per ištisas dienas viens su kitu nekalbėdavo. Vyras pasidarė nervingas, užgaulus; pradėjo jos nekęsti ir visaip ją įžeidinėti. Jis kaltino ją stoka moteriškumo, šaltumu, žodžiu, – nenormalumu. Klausė patarimo šeimos daktaro, o tas pasiuntė pas moterų ligų gydytoją. Ten nieko patologiško neradus, atsiduria abu pas psichologą.

Čia iš analizės susidarė toks vaizdas: ji buvo bebaigianti vienos labai pelningos profesijos studijas, kai susipažino su dabar-

115 - 116 psl. iliustruojami
Alg. Grigaičio fotografijomis.

Algirdas Grigaitis yra elektros inžinierius, Federalinės Aviacijos Agentūros Čikagos skyriuje tvarkas aerodromų apšvietimą. Laisvalaikio metu gamtoje "medžioja" žaivius vaizdus.

Ruduo.

Saulės pasaka.

Paskutiniai spinduliai.

Kova.

tiniu savo vyrą. Turėdama finansinių sunkumų baigti paskutinius mokslo metus, išteka už jo, tikėdamasi tuo būdu dar lengviau pasiekti užsibrėžto tikslo. Bet netrukus gema vienas vaikas, o paskui antras, ir trečias, ir taip pamažu buvo pamirštos pradėtos studijos. Šiandien, matydama kitus mokslo draugus ir drauges kuo puikiau išsikūrus, ir pavydi jiems ir gailisi, kad ji ne jų vietoj. O kas kaltas? Ji pati: kodėl pasiskubino tekėti. Bet niekas juk nemėgsta sau pačiam į antausį duot, nes skauda, nepatogu ir juokinga net atrodyti. To viso išvengiama, kai užvožiam kitam! Štai ir čia jos pašąmonėj pamažu susidarė toks miglotas vaizdas, kad to viso nepasisekimo kaltininkas yra tas "nemokša", "apsileidėlis" vyras: nebūtų pasipiršęs, nebūtų ištekėjęs.

Tai dar ne viskas. Ši moteris nuo pat vaikystės augo tėvo jausmų orbitoje, dėl ko jos santykiai buvo kuo blogiausi su motina. Tekėdama ji, be to, tikėjosi išeiti ir iš tos susidariusios nemalonios atmosferos jos šeimoje. Vyras jausminio prisirišimo atžvilgiu būtų turėjęs perimti tėvo rolę jos širdyje. Bet, deja, jis tų lauktųjų vyriškumo savybių neturėjo, o tos, kurias turėjo panašias į jos tėvo, buvo labiau neigiamos, pvz. mėgimas stikliuko. Pats vyras buvo panašiai "beibinamas" savo motinos, kaip jo žmona – savo tėvo. Išvadoje: jis irgi ieškojo žmonos, kuri pasiimtų kartu ir motinos rolę, kad jis galėtų sau nerūpestingai jaustis jos šiltoje prieglobioje. To jis čia nesulaukė. Spontaniškai besiekdamas savo tikslo, iš pradžių bandė visiškai pasiduoti, kas žmonai irgi nepatiko, nes laukė iš jo daugiau vyriškumo, ir ji tą jo vaikišką paklusnumą išnaudodavo blogam. Po nepasisekusio manevro jis bandydavo sukilti prieš ją visokiais grubiais užsipuolimais bei jos niekinimu, kas sukeldavo didelius barnius ir gilino tarp jų nesantaiką.

Išgilinus galima lengvai suprasti, kad šis sukilimas ir priekaištai esmėje buvo *ne prieš žmoną, o prieš save patį*; žmona čia tebuvo vidurasmėninės (intrapersonalinės) įtampos atpalaidavimo laukas. Lygiai taip pat ir jos neapykanta vyrui buvo ne kas kita kaip savęs pačios smerkimas, nukreiptas į vyrą. O tie vadinamieji "objektyvi-

niai" priekaištai tereikė tik savęs paties bei pačios pasiteisinimą dėl judviejų aklo paklusnumo jų pačių vidinėm tendencijom.

Per daugelį seansų išaiškinus jų nesantikos pašąmoninį mechanizmą, jiems pasidarė juokinga save pačius apgaudinėti; ir po to nustojo kalbėti apie skirytas, kas buvo, jų manymu, vienintelė išeitis iš susidariusios padėties.

KALTE, BAIMĖ, MENKAVERTYSTĖ

2. Štai kita istorija. Jau dešimt su viršum metų, kaip vyras su žmona randa didžiausią pasismaginimą ginčydamiesi be paliovos. Grasina viens kitam skirytą, bet vis nesiskiria. Jie turi paaugusią dukterį, kuri irgi vengia būti namuose, nes motina jos nekenčia, o tėvas mažą ką su ja bendro teturi. Žodžiu, visi trys gyvena tam tikroje įtampoje. Tarp vyro ir žmonos jau eilė metų, kaip nėra vedybinių santykių tikra to žodžio prasme. Kas gi galėtų būti tarp jų intymaus: jis nekenčia jos, o ji – jo. Ta neapykanta kaip ir kiekviena gera ar pikta emocinė būseną yra pakrauta tam tikru energijos kiekiu, kurį būtinai reikia iškrauti asmens lygsvarai palaikyti. Juk neapykanta sieloje yra lyg atdaras nuodų buteliukas kūne, kurs garuodamas žaloja patį organizmą. Savisaugos instinktas spiria tokią kenkėją pašalinti. Geriausias neapykantai šalinti kelias – priekaištai, užsipuolimai, suniekinimas. Bet kaip tatau padaryti, kad, šiuo būdu beatsipalaidodamas nuo susitvenkusios savy piktos energijos, kuri kelia vidinį nerimą, neužsitrauktum sau naujo sąžinės graužimo bei super-ego išmetinėjimų dėl paties atsipalaidavimo būdo: koliojimų, niekinimo ir panašiai? Reikia ieškoti kokios nors, kad ir menkiausios, priežasties. Kai dabarty jų nebesurandama, griebiamasi praeities. Juk liaudies priežodis sako: kas šunį nori mušti, lazda visuo met suras.

Dabar, kada jau vienas padarė kokią priekaištėlį, antram atsiranda "teisėtas" motyvas atsikirsti ir dar smarkiau užsipult. Jei, pvz., vyras pradėjo nedrąsiai, tai žmona, to padrąsinta, atsikerta trigubai. O dabar jau ir vyro priekabė moraliai pasiteisino; ne tik kad pasiteisino, bet dargi jam duoda

naują paskatą pulti toliau ir dar smarkiau. Šis jo puolimas daro žmoną lyg kokią kankinę, dengdamas josios jam neapykantą. Kaip matome, žaidimas – tu man, o aš tau – eina be galo, kol abu pavargsta, išsiseimia, bet tuo pačiu ir išsistūstina. O kitą dieną vėl tas pats. Aišku, tokiai padėčiai esant, negali būti jokio intymesnio santykiavimo, kurs daugeliu atvejų sušvelnina menkesnes trintis tarp vyro ir žmonos. Jis jai priekaištauja dėl šaltumo, o ji jam – dėl neturėjimo nieko aukštesnio kaip gašlumą ir t.t. Nors kalba apie skirytas, bet jie širdies gilumoje neįsivaizduoja, kaip galėtų viens be kito gyventi: juk nebebūtų kur iškratyt tų dvasios nuosėdų, nuo kurių jie kenčia abu atskirai. Pagaliau, jei taip ir atsitiktų, kad likimas juos perskirtų, jiedu kiekvienas turėtų susirasti sau neapykantos objektą: kokią kaimyną, šefą, bendradarbį ir pan. Tos neapykantos yra neišsiamas šaltinis: vieną puolamąjį pateisinsi, per kitą seansą pateiksi tau kitą. Juk pūlius šluostydamas pirštais, žaizdos nepagydisi, o tik ją palaiykysi. Reikia sunaikinti bei pašalinti pačią bakteriją, dėl kurios tų pūlių atsiranda.

Tad kas gi yra ta psichinė bakterija šių dviejų asmenų atveju? Tai *kaltės*, *baimės* ir *menkavertystės* jausmai. Žmona vaikystėje augo atstumta ir skriaudžiama savo motinos; ji šalia kitos dukters namuose tebuvo tikra "pelenė". Ištekėjo už pirmo pasiūtaikiusio, kad tik greičiau galėtų ištrūkti iš namų. Vyras pasitaikė girtuoklis. Pirmaisiais keliais metais gyveno ji su mažu kūdikiu dideliame skurde ir apleista. Vieną naktį dėl kažkokio priepuolio buvo prie mirties ir negalėjo nieko prisišaukti (vyras tavernoj sėdėjo!). Pagaliau kaimynai ją nuvežė į ligoninę. Nuo to laiko ji pasijuto visų apleista: ir motinos, pas kurią nebuvo kelio grįžti, nes jos viena antros nekenė, ir vyro, kuriuo ji nebepasitikėjo. Vystėsi joje baimės jausmas iki tokio laipsnio, kad nebegalėjo nei į darbą eiti, nei viena namie būti. Ta fizinio pavojaus baimė, kad vėl gali kas panašaus atsitikti, buvo dar sustiprinta kaltės jausmo už motinos neapykantą; juk nusikaltęs visuomet bijo, kad nebūtų nubaustas. o vyras dėl savo girtuokliavimo negalėjo jokios profesijos įsigyti ir buvo

priverstas dirbti naktinėse pamainose. Dėl to jį kankino *menkavertystės* jausmas, o dėl nesirūpinimo šeima – ir *kaltės* jausmas. O kas gi save peikia? Nori savo minusus užtušuoti, ieškok, kas daugiau jų turi. Šiuo atveju jis projektuodavo (reflektuodavo) savo silpnybes į žmoną. O kadangi ji jau tikrai nebepajėgė nei mašina viena važiuoti, nei į gatvę išeiti, tai buvo iš tikrųjų kas jai primesti. O ji dėl savo paliegimo kaltino vyrą. Nors jis vėliau kiek susitvarkė, tačiau jam primetami kaltinimai nemažėjo, o didėjo, nes jai reikėjo savąjį, kad ir dalinai nugalėtą silpnumą maskuoti nuo savęs pačios, išžiūrint kitame dar didesnių silpnybių.

Pašalinti nesugyvenimo reiškinius, kurie čia tėra tik simptomai giliau glūdinčių priežasčių, reikėjo padėti jiems užmiršti praeities žaizdas ir išvesti juos iš menkavertystės jausmo į savim bei kitais pasitikėjimą. Ttai lengva pasakyti, bet įvykdymas reikalauja keliolikos mėnesių laiko, turint vieną savaitinį interviu.

NENORI NEBEBŪTI TRAKTUOJAMI KAIP VAIKAI

3. Štai kitas pavyzdys. Nesugyvenimo scenos kaip ir pas anksčiau minėtas poras. Jie vaikų neturi. Abu labai nervingi. Nieko intymaus tarp jų nėra. Žmona tai labai "myli" savo vyrą, tai žemina jį kitų akyse sakydama: "Ką tas mano menkutis silpnutis vyrelis gali? Jis to nepajėgs. Tai ne jam. Jis ne kaip kiti tokie stiprūs. Aš turiu jam viską į rankas paduoti, nes pats nieko nesugeba pasiimti". O vyras, iš savo pusės, reikalauja begalinio dėmesio ir priežiūros. Dažnai jis skundžiasi įvairiom nesamom ligom, kad tik gautų daugiau dėmesio. Bet žmona, kiek tik jį belepintų, negali jam įtikti. Kai nusibosta jam jau būti lepinamam, jis tiesiog gauna nervinį priepuolį beplūsdamas ją. Kartais po kelias dienas nekalba viens su kitu. Vienas kitam primetinėja psichinį nenormalumą. Vienas sako: "Aš tave vesiu pas psichologą". Kitas atsako: "Ne aš, bet tu reikalingas psichiatro". Taip besiginčydami ir nuvedė vienas antra pas psichologą.

Čia per keletą seansų pradėjo aiškėti toks vaizdas. Vyras buvo išleptintas mamos

sūnelis. Vesdamas siekė pakeisti šiltą mamytės globą žmonos globa. O žmona buvo išaugusi kaip dievinama tėvo lėlė. Ji tekėjo dėl to, kad laikas atėjo, kad neliktų sena pana... Tad nuo pat jų vedybinio gyvenimo pradžios ji kažkodėl vengė vyro švelnumo. Vaikų jie galėjo turėti, bet ji nenorėjo; sakydavo: koks iš jo gali būti tėvas – jis pats kaip vaikas ir dar toks nervingas. Šis motyvavimas – tai užmaskavimas tikrosios to priežasties: ji nenorėjo vaikų turėti todėl, kad *jai nepatogu prieš tėvą* ir kad tuo nustotų privilegijos pati būti traktuojama kaip vaikas. Kai tėvas mirė, ji savo pašamonė "įsisūnino" savo vyrą ir ėmė jį vadinti kelių laipsnių mažybiniais vardais. Ji dirba už jį, išlaiko jį, visaip lepina ir slaugo. Šisai tikrai taip buvo pasiekęs motiniškos globos, "netekdamas", aišku, žmonos, bet tatau jam dygteldavo kartais į jo kaip vyro ambiciją, ir tada jis užsipuolimais bei niekinimais išversdavo visą savipeikos (savęs peikimo, selfblame) vežimą į žmonos sklypą.

Kaip matome, šiedu asmenys yra vergai jiems patiems nepažįstamų ir neįsivaizduojamų tendencijų.

GYVENIMAS BEPRASMIS NEDARANČIAI NIEKO POZITYVAUS

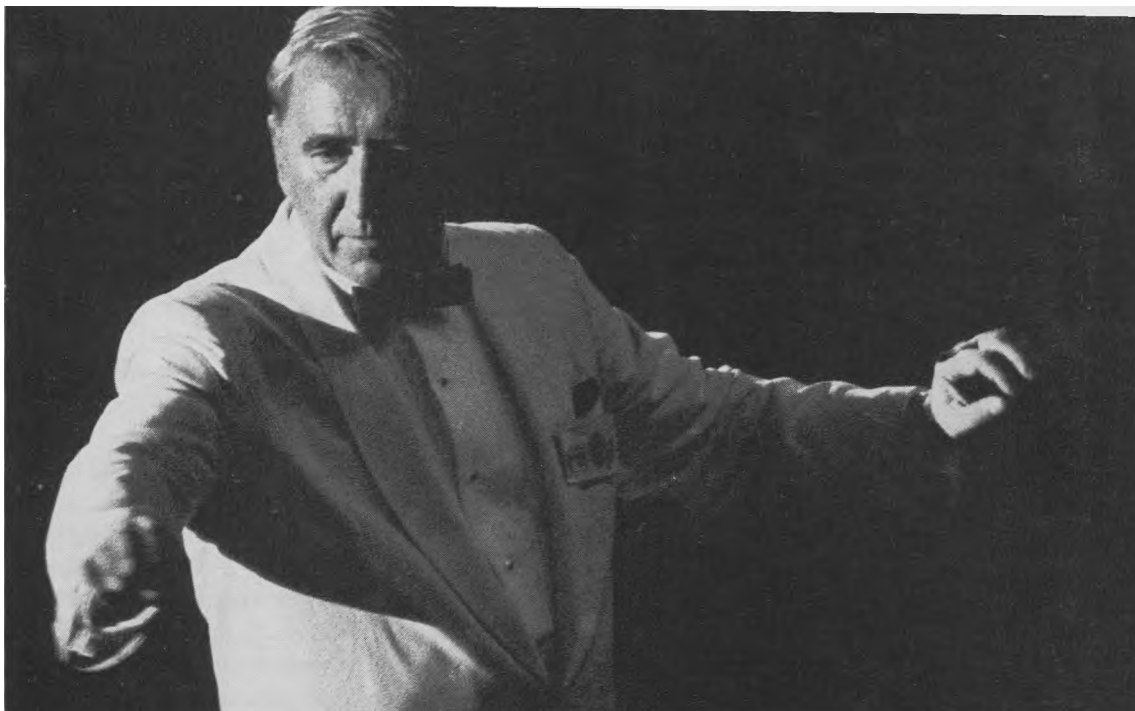
4. Paskutinį jau kito tipo pavyzdį paimsiu iš psichiatro R. Dreikurs praktikos. Turtingo tėvo vienintelė išlepinta dukrelė išteka už dar turtingesnio pirklio. Jos reikalavimams nėra galo: kuo daugiau gauna, tuo daugiau nori, bet pati ničnieko produktyvaus nedaro. Dėl to joje išsivysto jausmas, kad *jos gyvenimas yra beprasmis* ir kad *ji niekam netikus* (inadequate). Šalia to, dar diegia jos savigarbą tas faktas, kad ji tapo visiškai priklausoma nuo savo vyro malonės ir geraširdumo: kuo jis geresnis bei atlaidesnis jai, tuo ji menkesnė darosi ne jo, bet *savo* akyse. Tada ji pradeda nemėgti savo vyro (t. y. pirmoj vietoj *savęs pačios!*). Ji išnaudoja jį visokiais būdais: mėnesiais negyvena su juo, važinėdama po užsienius. Čia pagaliau susitinka tokį nusigyvenusį muzikantą. Meta savo vyrą ir išteka už to kone valkatos. Bet išteka tam, kad galėtų jam padėti ir pasijausti prana-

šesnė už jį, kas nebuvo sunku. Šį kartą ji tikrai buvo suradus progą įprasmingi savo gyvenimą. Bet, būdama pati nepasirengus gyvenimui, negalėjo nieko pozityvaus jam duoti, kaip sako autorius, išskyrus visokeriopą atsisakymą: atsisakymą vaiko, savo socialinės padėties, turtingo gyvenimo ir patogumų. Tačiau to buvo per mažą, kad galėtų užpildyti savo sielą *menkavertystės spraga*. Todėl grįžta vėl seni reikalavimai, kurių patenkinimas būtų teikęs kad ir fiktyvinį nusiramimą. Bet šis vyrelis – tai nebe anas. Greit pasijutęs esąs išnaudojamas, pradėjo smarkiai priešintis. Kilo nepaprasta nesantaika. Viskas baigėsi tuo, kad jos naujasis vyras pabėgo, o ji pati atsidūrė pas psichiatrą. O jei ne, tai, vedama tokių neurotinių tendencijų ir padedama savo nepaprasto grožio, ji būtų sudariusi dar keletą nelaimingų santuokų.

NESUGYVENIMO PRIEŽASTYS – VIDINĖJ NEDARNOJ

Iš šių kelių pavyzdžių nesunku pastebėti, kad nesugyvenimo priežastimis tarp vyro ir žmonos dažniausiai nėra tos, kurias patys nuo to kenčiantieji nurodo; jos slypi kažkur giliau ir esti net nuo jų pačių paslėptos. Mat, psichologiškai reikia skirti *vidurasmėnines* (intrapersonal) ir *tarpasmėnines* (interpersonal) trintis; šios pastarosios, paprastai, tėra anų išvedinimas išorėj. Kai mumyse viešpatauja vidurasmėninė, t. y. vidinė, darna, mes pajėgiam save ir kitus tinkamai suprasti; būdami atlaidesni savo artimo atžvilgiu, reiškiamės konstruktyviai bet kurios rūšies socialiniuose santykiuose, neišskiriant nė vedybinių. Ir priešingai, vidinė nedarna, savęs neapykanta yra žalingos vidurasmėninės būsenos, kurios veikia į mus, tarsi kartus, sugedęs maistas į mūsų organizmą, sukeldamas jame automatišką pašalinimo reakciją. Ši vidinė kiekvieno nedarna spontaniškai projektuojasi jo socialinėje aplinkoje nesugyvenimo pasireiškimu. Todėl ir skirbas negalima laikyti paveikia priemone ginčams išvengti ir sielos ramybei surasti, kol abu partneriai psichologiškai nepažįsta patys savęs.

Nesvarbu, su kuo begyventum, vis tiek
(Nukelta į sekantį puslapį.)

PREMIJUOTOS KOMPOZITORIAUS BUDRIŪNO MIŠIOS

1967 m. vasario 25 d. "L. L." jaunimo giedamų Mišių konkurso jury komisija, susidedanti iš pirm. prof. J. Žilevičiaus, sekr. A. Stephens, narių B. Chomskio, L. Šimučio Jr. ir P. Armono (kuris, negalėdamas atvykti į posėdį, savo sprendimą pateikė raštu), dalyvaujant "L. L." redaktoriui K. Trimakui, S. J., iš keturių atsiųstų Mišių veikalų vienas balsiai atrinko vieną, pasirašytą Spindulio slapyvardžiu, ir paskyrė jam 200 dolerių vertės premiją, kurios mecenatai yra dr. L. Kriaučeliūnas ir statyb. V. Kuliešius. Atidarius voką, paaiškėjo, kad Spindulio vardu pasirašęs "Garbė Viešpačiui" Mišių autorius yra kompozitorius Bronius Budriūnas iš Los Angeles, Calif., JAV. Premija, padidinta iki 370 dolerių L. Šeškaus ir kitų dovanomis, buvo įteikta iškilmingame akte kovo 11 d., Jaunimo Centre Čikagoje.

Prof. J. Žilevičius taip atsiliepia apie premijuotas Mišias ir jų autorių: "Komp. Br. Budriūnas yra mūsų tarpe gerai žinomas savo kūryba — lyrinis, dainingas ir įvairus savotiškais dramatiniais muzikiniais pasisakymais. Dėl to jo kūryba yra gyva, užkrečianti klausytoją... Br. Budriūnas puikiai pažįsta religinės muzikos dvasią... Pagiedotos su jaunimo chorą (III. 11 "L. L." pobūvyje — Red.) trys ištraukos aiškiai parodė gražiai plaukiančias melodijas, religinės nuotaikos kupinas, iki šiol negirdėtomis savybėmis besireiškiančias. Savo melodijų ramumu ir dainingumu pilnai atitinka lietuvių būdai, todėl jos bus greit pasisavintos..." Šios Mišios yra naujos, jaunimui rašytos, tenka palinkėti, kad jaunimas jas pamiltų.

Šių Mišių išleidimu rūpinasi "L. L."

NESUGYVENIMO PRIEŽASTYS (iš 119 psl.) ten visą save atrasi. Peiksi ir naują savo gyvenimo draugą; kiekviename atrasi pakankamos plotmės tavo dusinančiam sielos kartėliui įsveikinti. Psichologiškai yra daug racionaliau remontuoti tą patį namą, pakeičiant netinkamus rąstus naujais, negu griauti ir statyti naują, vartojant tą pa-

čią apgadintą medžiagą. Kadangi pačiam yra sunku pastebėti savo vidines tendencijas bei giliąją savo elgsenos motyvą, kuri yra stipriai užmaskuota nuo mūsų sąmoningojo pažinimo, reikia prieš einant pas advokatą pasitarti su savo kunigu, o — sunkesniais atvejais — ir su psichologu bei psichiatru.

KETURTOMĖ “MŪSŲ LIETUVA”

Skaitant lietuviškąją spaudą, mūsų kultūros darbuotojų tarpe, palyginti, nedažnai užtinkamas Bronio Kviklio vardas. Tačiau, pradedant 1964 m., jis kasmet išeina viešumon su stambiu 750 puslapių veikalu “Mūsų Lietuva”. Taip ir šįmet nepriklausomybės šventės proga jis tyliai pateikė savo knygos tretįjį tomą, dailiai išleistą Lietuvių Enciklopedijos leidėjo Juozo Kapočiaus Bostone.

“Mūsų Lietuva” yra retas ir labai naudingas veikalas. Tai geografinė, archeologinė, istorinė, etnografinė bei kultūrinė mūsų krašto miestų, miestelių, bažnytkaimių, daugelio išnykusių vietovių, o taip pat upių, ežerų, piliakalnių ir kt. studija, tų vietovių gyvenimo raidos sintezė.

Skaitydamas Br. Kviklio veikalą, tarsi persikeli į gimtąjį kraštą, susipažįsti su gilia praeitimi, pajunti istorijos raidą, pasiklausai tikrų faktų ir padavimų; žodžiu, pakvėpuoji Lietuvos oru. Iš veikalo dvelkia toji pati šiluma, kurią jausdavome savajame krašte. Tokią knygą galėjo parašyti tik didelis, plataus akiračio ir jautrios širdies patriotas.

Knygos pavadinimas “Mūsų Lietuva” yra tarsi kontrastas su dabartine “rusų Lietuva”. Tiesa, ir dabar mūsų tėvynėje tebegyvena tie patys tautiečiai, tačiau oficialiai skelbiama šių dienų Lietuva mums lyg svetima: svetima jos ideologija, nesavi šeimininkai, prievarta priburkta socialinė santvarka. Lietuvis kultūrininkas okupuotoje Lietuvoje turi rašyti taip, kaip okupantui patinka. Jis, nors ir labai mylėdamas tėvynę, turi iškreipti rusų naudai Lietuvos istorijos faktus, keisti miestų, gatvių ir įstaigų vardus; trumpai – pristatyti nelietuvišką Lietuvą.

Kitokią Lietuvą mums pateikia laisvėje gyvenęs autorius. Jo knygoje apimami visi laikai ir visi kultūriniai, religiniai bei tautiniai reiškiniai. Daug žinių randama ir apie Lietuvą po Antrojo pasaulinio karo.

Įžangos žodyje autorius pastebi, kad knygoje atsiras nemaža klaidų bei netikslumų. Bet kas gali jų išvengti, rašydamas taip plačios apimties knygą? Antra vertus, tokie bendradarbiai kaip a. a. prof. S. Kolupaila, K. Pakštas, dr. Z. Ivinskis, prel. M. Krupavičius, kun. R. Krasauskas, prof. Ig. Končius, dr. J. Gimbutas ir kiti laiduoja mokslinį knygos svorį. Nemažiau svarbūs ir knygoje pateikti poros šimtų talkininkų atsiminimai. Žinoma, jei veikalą būtų rašęs tik specialistų kolektyvas, jis būtų dar tikslesnis ir išsamesnis. Jei autoriui būtų buvę prieinami visi šaltiniai, kaip jis pats to pageidavo, ši knyga būtų buvusi dar turtingesnė. Tačiau reikia neužmiršti, kad šį didelės vertės veikalą parašė vienas žmogus, daugiau ar mažiau padedamas atsitiktinių bendradarbių; parašė laisvalaikio metu po 8 valandų dienos darbo dirbtuvėse, aukodamas ne tik poilsį, bet ir sveikatą bei sunkiai uždirbtą pinigą. Nedaug yra tokių kruopščių, universalių, pasišventusių ir kūrybiškai pajėgių žmonių, kurie galėtų taip sunkiose sąlygose parašyti tokį naudingą ir stambų veikalą.

“Mūsų Lietuva” naudinga ne tik dabarčiai, bet ir ateičiai. Ji duoda plačią apžvalgą, kas buvo mūsų tautos sukurta seniau ir ypač nepriklausomybės laikais. Br. Kviklio knyga yra istorinis dokumentas. Dabartinis okupantas neturi pagarbos, kas mums brangu ir šventa. Jis naikina mūsų kultūrinį turtą, griaua nepriklausomybės paminklus. Iš kitos pusės, statomi paminklai svetimiems ir tokiu būdu keičiamas Lietuvos veidas. Br. Kviklio knyga stengiasi išgelbėti žodžiais ir paveikslais visa, kas tik galima.

Knygos planas: keturi tomai šešiomis dalimis. I tome aprašyta Vilnija ir Rytų Aukštaitijos dalis. II tome baigiama Aukštaitija ir aprašoma Vidurio Lietuva. III tome baigiama Vidurio Lietuva ir pateikiami Soduvo vietovių aprašymai. IV tome, kuris gal išeis Lietuvos nepriklausomybės 50 m. sukakties proga, bus aprašytos Žemaičių žemės ir Mažosios Lietuvos

KAIP KALBĖTI - IR KLAUSYTI SAVO VAIKŲ

Joseph L. Felix

Dažnai vaikai neklauso, nes mes jų nesiklausome

“Jūs mėginkit kalbėti su juo. Jis manęs neklauso”, šiuos žodžius neretai tenka mokytojui ar kunigui išgirsti iš tėvų, nusiminusių savo vaikų neklusnumu.

Kokios aplinkybės bebūtų, šie žodžiai vaizduoja dilemą, kuri kankina daugelį tėvų. Nors susikalbėjimo - susiklausymo problema yra aktualiausia paaugliuose, tačiau ji užtinkama ir jaunesniuose.

“Kam mums kalbėti su tavim? Tu vis tiek niekuomet neklausai! Supranti tik diržo kalbą”, taip sako motinos; taip sako ir tėvai. Pagaliau, taip pasako ir mokytojai. Visgi, jeigu mes kada taip sakėme savo vaikams ar buvom gundyti taip sakyti, tuojau sustokime ir pa-

svarstykime, ką tai reiškia

Ką tas “tu niekuomet neklausai” iš tikro reiškia? Stebėkim kūdikį motinos rankose. Ar kūdikis klauso? Kai jis pradeda kontroliuoti jusles, galima dažnai pastebėti, kad jis kiekvieną iš jų įtempia, ieškodamas žinių. Jo akys seka kiekvieną judesį; jo ausys jautrios kiekvienam garsui. Aišku, naujagimiui visas pasaulis naujas. Jis instinktyviai klauso, nes jam tai reikalinga. Mokyti yra įgimta. Ir mokyti tenka vis toliau.

Kai vaikas auga, jis įgyja užtenkamai žinių išsilaikyti biologiškai. Tada, to atsiekę, vaikai ir jų tėvai dažnai nustoja susikalbėti. Šiurpas ima žinant, kad daug tėvų nesugeba laisvai su

vietovės. Pagirtina, kad autorius nesustoja prie valstybinės sienos. Jo knygoje randame gana plačius lietuvių gyvenviečių aprašymus Latvijoje, Gudijoje ir Lenkijoje. Tai yra plati informacija apie mūsų kultūrinį palikimą už etnografinės Lietuvos ribų.

Atskirai reikia vertinti ir iliustracinę medžiagą. Kiekviename tome atspausdinta po 800 – 900 dokumentinių nuotraukų. Vienos jų kruopščiai surinktos iš įvairiausių, dažnai svetimų išleistų veikalų, kitos gi tik dabar okupuotoje Lietuvoje (rusų ar lenkų valdomose srityse) specialiai “Mūsų Lietuvai” nutrauktos 1960-1967 metais. Tai gi nuotraukos visiškai naujos ir pirmą kartą matomos.

Mūsų padėka priklauso ne tik knygos autoriui, bet ir jo talkininkams bei J. Kapočiui, nepabijojusiam išleisti tokios apimties veikalą. Knyga įdomi visiems. Ypač ja turėtų susidomėti jaunimas. Dar galima užsisakyti adresu: J. Kapočius, 361 W. Broadway, South Boston, Mass. 02127. Prenumeratoriams vienas tomas \$10; kitiems \$15.

Bronius Krištanavičius, S. J.

PASTABOS APIE MACEINOS “DIEVO AVINĖLI”

(“Laiškuose Lietuviams” ši knyga jau buvo paminėta 1966 m. spalio nr., 390 p.)

Knyga labai vertinga, nes lietuvių kalba nėra daug literatūros apie Rytų Bažnyčią ir jos pamaldumą. Autorius daug skaitęs ir daug galvojęs. Skaitytojas gi, nedaug apie tuos klausimus žinąs, su pasitenkinimu priima autoriaus mintis bei jo duodamas žinias ir tuo praturtina savo dvasią.

Tik gal ne visa įtikina. Pavyzdžiui, palyginimas tarp vakarietiško “Kristaus sekimo” ir rytietiško “Gyvenimo Kristuje” (128-141 psl.). Tiesa, labai dažnai mums teko girdėti, kad vakariečiai katalikai, kaip bendrai gyvenime, taip ir pamaldume, yra daugiau aktyvūs (t. y. jie aktyviai seka Kristumi), rytiečiai stačiatikiai gi daugiau pasyvūs (jie priima Kristaus duotą dvasinį gyvenimą). Autorius, atrodo, daugiau yra susižavėjęs rytietiška pamaldumo forma, bet visą tą rytietišką pamaldumą išveda tik iš vienos XIV-ajame amžiuje parašytos

savo vaikais diskutuoti bet kurių problemų. Apklausinėjimais nustatyta, kad daugumas paauglių pageidauja aptarti dalykus su savo draugais. Daug jų visai apie jas nekalba.

Jauna mergaitė, jausdama, kad mama ją augina per griežtai, imasi apgaulyti. Sūnus, matydamas, kad jis negali atsiekti tėvų aukštų reikalavimų, pasiduoda nepasisekimo jausmui. Mokyklose dažnai pasitaiko, kad jaunuolis, per ilgai užsidarydamas savo verdančiuose jausmuose, galų gale visiškai pasipriešina.

Sunkiausia susikalbėti - susiklausyti yra paauglystės metuose, tačiau sunkumų šaknys randasi ankstyvesnėje vaikystėje, kada vaikas palaipsniui prarado motivaciją kalbėti su savo tėvais.

Taigi, ta problema, kuri išsivystė laikui bėgant, reikalaus laiko ir jai atitaisyti. Visgi jauni žmonės greitai pamiršta praeitį. Kas mūsų vaikas bebūtų – kūdikis ar paauglys – pats geriausias laikas susikalbėjimui - susiklausymui pagerinti yra dabartis.

VAIKAI DĖMESIO CENTRE

Svarbiausia yra duoti tikslą kalbėjimuisi-klausymui. Disraeli yra rašęs: "Kalbėk žmogui apie jį, ir jis klausys valandomis". Šį patarimą galime pritaikyti sau savo vaikų atžvilgiu.

Daugumas psichologų, kurių profesinis pasisekimas priklauso nuo geros komunikacijos,

remiasi dėsniu, kalbantis su klientu, tsiintereisuoti juo pačiu. Šio metodo pagrindai yra "nedirektyviniai" ir, kaip pats žodis nurodo, pačių pasikalbėjimų metu leidžia pačiam klientui atkreipti dėmesį į jo paties reikalus. Vaikas, gavęs naujų, jam naudingų žinių, norės pasikalbėti su savo tėvais. Panašiai elgsis ir tas, kuris dažnai patiria norimo pagyrimo, pasikatinimo ir paramos.

Vaikui ši nauda gali atsirasti tik per ilgą su tėvais bendravimą – pagarboj ir meilę. Vaikui tėvų rodoma meilė turi būti pagrįsta vaiko asmens kilnumu. Vaikas turi būti užtikrintas, kad tėvų meilė lieka pastovi, nepaisant jo elgesio. Jaustis vertinamam dėl savo veiksmų vertės, o ne dėl buvimo esmės niekuomet neišvystys psichinio saugumo ir savarankiškumo.

TIKRAS RŪPESTIS

Viena tėvų klaidų yra vaiko pažeminimas. Motina, kuri duoda savo keturmečiui įmesti pinigą į automata, bet atima jį iš jo, kai jis, jį bemesdamas, truputį nesusičupinėja, tikrai jį nužemina.

Dažnai mes nenorime padėti į šalį savų užsiėmimų, kai turime pasirūpinti vaikais. Įsigilinusiai skaitant knygą ar rašant yra sunku išreikšti pilną užuojautą savo trečiamečiui, kai jis užduosina mūsų minti, su ašarom skūsdama-

knygos (N. Kabasilo "Gyvenimas Kristuje"). Skaitytojui gali susidaryti įspūdis, kad nieko daugiau Rytuose ir nėra; bet jeigu jam žinomas askezės mokslo rinkinys "Filokalija" (rusiškai, "Dobrotoljubije"), kur tiek pabrėžiamas reikalas kovos prieš blogus palinkimus ir nuodėmes, jis gali suabejoti rytietišku pasyvumu. Galų gale juk ir pats Kabasilas reikalauja aktyvumo ir pastangų iš žmogaus pusės, kaip autorius nurodo 137 psl.

Nelabai įtikina ir autoriaus tvirtinimas: "Bet kokios privatinės... praktikos... Rytuose netenka reikšmės, trijų Sakramentų akivaizdoje" (136 psl.). Apie Krikštą ir Sutvirtinimą čia nekalbėsime (ir Rytuose, ir Vakaruose šie Sakramentai teikiami tik vieną kartą), bet skaitytojui atrodo, kad Eucharistija Vakaruose tikrai ne mažiau vertinama. Juk rytietis stačiatikis, net ir pamaldus žmogus, net ir vienuolis, priima Šv. Komuniją tik vieną kartą (ar tik keletą kartų) į metus. Daugelis vienuolių skaito sau kafizmus (psalmes), gieda mišparus, pasninkauja, bet neturi kasdieninių Mišių.

Gal būt, pagal stačiatikių senuosius autorius,

privatinės ir nesakramentalinės pamaldumo praktikos vertinamos mažiau, negu Eucharistijos Sakramentas; bet stebint pačių stačiatikių gyvenimą susidaro įspūdis, kad jie visokius molebnus, panichidas ir akafistus mėgsta ne mažiau, negu vakariečiai litanijas ir rožančių. Paprastam stačiatikiui parsinešti namo verbą iš bažnyčios, ar išgerti pašventinto vandens Dievo Apsireiškimo (Trijų Karalių) šventėje, ar pašventinti velykinius kiaušinius dažnai brangiau, negu dalyvauti Mišiose ar priimti Šv. Komuniją. Net Velykų naktį, atgiedoję šimtą kartų "Christos voskrese" ir pašventinę velykinius valgius, daugelis žmonių jau eina namo, nelaukdami Mišių.

Iš viso, galima sakyti, kad visas rytiečių ir vakariečių pamaldumo skirtumas daugiau išorinis, bet ne esminis; daugiau skirtumo žodžiuose ir išsireiškimuose, negu pačiame dvasiename gyvenime. Ir vieni ir kiti yra krikščionys, Kristaus mokiniai, kurie ir Kristaus išganyto malonę priima, ir savo žmogiškomis pastangomis prie išganyto prisideda.

Vincentas Pupinis, S. J.

sis, kad kažkoks kaimynų vaikas „nušlavė“ jo plastikinių plytų namą.

Bet savo geresniuose momentuose klausykimės savo vaikų, tikrai jais domėdamiesi.

UŽUOJAUTA

Tėvai, klausydamiesi vaikų, turėtų mėginti suprasti jų pergyvenimus ir jausmus, t. y. juos užjausti. Kliento orientuotos psichoterapijos sugalvotojas Carl Rogers taip apibūdina užuojautą: „Jausti kliento asmeninį gyvenimą taip kaip savo, bet nepaleidžiant to taip kaip elemento“. David Steward savo knygoje „Preface To Empathy“ sako, kad užuojauta yra „apgalvotas išreiškimas tapatybės su kitu asmeniu“.

Tėvai turi išgyventi vaiko sielos judesius, mėginti patirti jo jausmus. Šis yra sąmoningas veiksmas; jis skiriasi nuo paviršutiniško susitapatinimo, kurį patiriame stebėdami dramos veiksmą. Tokia užuojauta nelengva, nes suaugusieji sunkiai sugeba stebėti pasaulį vaikų akimis.

Mes mėginame pergyventi savo jaunystę, prisiminti, kaip anuomet žvelgėme į visa. Visgi mūsų atmintis dažnai yra gerokai iškraipyta. Be to, mes nepastebime, kad dabar mūsų vaikų stebimas pasaulis yra labai skirtingas nuo mūsų jaunystės pasaulio. Specialistai pastebi, kad toks „sušalęs“, nepastebis skirtumų, vertinimas yra viena iš didesnių nesusipratimo priežasčių.

Yra ir kitų kliūčių, trukdančių tėvams įsijausti į vaikų jausmus. Motinai su būriu vaikų dėl kitų pareigų telieka labai maža laiko ne tik jausti, bet net atidžiai jų klausytis. Juk ji turi mėginti užjausti savo vaikus net krentant lašui nuo tirpstančių valgomųjų ledų, rūpestingai keičiant vystyklą ar valant balą vidury kambario.

KAIP KLAUSYTI

Kita kliūtis yra ta, kad mes verčiau kalbam, negu klausomės. „Gundymas popiežiauti kamuoja beveik mus visus“, rašo Remmers ir Radler knygoje „The American Teenager“. Mes esam taip užsidegę išpausti savo vertinamas tiesas į vaikų protą, kad mes uždaram savo mintis. Užjausdami vaikus, turime parodyti jiems, kad klausome, ką jie sako. Klausydamiesi jų kalbos, turime parodyti, kad mes suprantame jų jausmus ir kartu atjaučiame. Pasiklausykime motinos pokalbio su sūnumi, kuris jai pasisako:

„Norėčiau būti suaugęs ir baigęs mokyklą“.

„Ta diena ateis greitai. Džiaukis, kol gali“.

„Bet aš niekuomet neturiu jokio pasitenkinimo. Niekuomet nerandu, su kuo žaisti“.

„Kaip tu tai gali sakyti? Tu turi daug mažų draugų apylinkėje“.

Ši motina nepalieka savo, suaugusiojo, pasaulio, bet mėgina užkrauti savo galvoseną ant vaiko. Bet tegul ji priima vaiko jausmus ir tegul juos atspindi:

„Norėčiau būti suaugęs ir baigęs mokyklą“.

„Iš tikro?“

„Taip. Tada aš galėčiau turėti tai, ko noriu

— didelį būrį gerų draugų“.

„Suprantu. Tu nori užaugti, kad galėtum turėti daug draugų“.

Lauktina, kad pirmajame atvejuje vaikas nustotų mėginęs įtikinti savo motiną. Iš tikro, jo vienišumo jausmas nebus motinos sumažintas. Antrajame atvejuje vaikas greičiausiai pasidalins savo jausmais ir palengva juos įjungs į savo perspektyvą.

„Aš suprantu“. Tėvai gali sakyti daug dalykų, parodydami, kad jie priima vaikų jausmus. „Taip“ pasakytas tyliai ir sudominančiu balsu, gali perduoti norą klausyti toliau ir norą suprasti vaiko jausmą. „Iš tikro?“ — klausas be jokios staigmenos, gali parodyti, kad priimame tai, ką vaikas pasakė, ir kad norime daugiau pasidalinti savo jausmais.

„Aha, aha“ komunikuoja ir užuojautą, ir supratimą.

„Suprantu“ — šis sentimentas yra pagrindinis. Tai yra, ką vaikas iš tikro nori sužinoti, kai jis bando tėvams padėti aiškinti savo problemą. Tėvai neturi pasirodyti išdidūs, bet vaiką atjaučią. Vaikas tuoju suvoks, kada esame ir kada nesame nuoširdūs.

Kitais žodžiais pasakydami maždaug tą patį, ką vaikai įsijautę sakė, tėvai leidžia vaikui suprasti, kad jie supranta jo pergyventus jausmus, ir tuo pačiu parodo savo nuoširdžius jausmus jo atžvilgiu.

Kai motina sako: „Tu nori užaugti, kad turėtum daug draugų“, ji atspindi vaiko jausmus. Vaikas tuo būdu yra paskatintas giliau panagrinėti savo jausmus, nes jis žino, kad jo mama klausosi ir susivokia jo problemoje.

Vaikas turi būti pasikalbėjimo centras. Tėvai neturėtų savo, kaip suaugusiųjų, jausmais užtvenkti vaiko išreiškiamus jausmus.

Aišku, suaugusiojo kalba turi būti vaikui suprantama. Ji turi užtikrinti jaunajam žmogui, kad jo jausmai yra priimti ir supraci.

Tuo būdu vaikas bus užtikrintas tėvų meilėje ir jų pagarboje. Užjausdami, atidžiai klausydamiesi, priimdami ir atspindėdami jo jausmus, tėvai gali natūraliai skatinti vaikus pasisakyti, išsikalbėti, atsiklausti. Visa tai ties kelią į geresnį tarpusavį supratimą.

Vertė Augustinas Tijūnėlis

NIEKAS TAVĘ NESUPRANTA?

GINTARĖ IVAŠKIENĖ

Vieną minutę klausia — ko tokia surūgusi?

Antrą — ko šokinėjį, lyg ožkelę?

Ar tu pati dar supranti save? Ar žinai, kas atsitiko, kad čia, rodos, ranka debesį pagautum, o už pusvalandžio — lyg lietaus lašelis nusiminimo balutėn kapteli?

Jaunystė!

Paauglystė. Klysta tie, kurie dainuoja apie jaunystę kaip apie laimingiausią, nerūpestingiausią — skrajų laiką. Labai klysta. Gal anksčiau taip ir būdavo. Tačiau šių dienų jaunuoliams šis yra skaudžių galvosūkių ir ieškojimo laikas. Tą išreiškia ir muzika, kuria jaunimas gyvena. Jos trankumas nėra džiaugsmingas.

Tu dabar pergyveni keistas nuotaikas, troškimus ir... — kraštutinumus. Nesuvaldomą energiją ir... visišką nusilpimą. Meilę visatai ir ... — pasibaurėjamą suaugusiųjų gyvenimo smulkmenomis. Žengi tris žingsnius savarankiškumo link, o sekanciais dviem nuslysti vėl į ramią, saugią tėvų užuovėją. Svyruoji tarp suaugusio ir vaiko. Tai visiškai normalu.

Bręsti. Keičiasi pažiūros į aplinką. Ką lig šiol iš tėvų beveik šimtu procentų priimdavai, dabar nori pati savo išvadamis susikurti. Daug akyliau stebi pasaulį ir pradedi pamatyti tai, ko anksčiau nepajėgei. Vėl kyla klausimai. Atsiranda nusivylimai. Ne viskas taip aišku, kaip lig šiol atrodė. Tave net baimė ima.

Imi suprasti, jog negyveni tik šiandien. Gyvensi rytoj, poryt ir metų metus. Jauti, kad reikėtų pradėt planuoti savo gyvenimą. Nuspręst, ką studijuosi. Bet kaip, jei nepažįsti dar pati savęs?

Taigi problema — atpažinti save. Atrasti save. Kas aš? Vėliau ateis — ko noriu? Kur einu? Kaip nueisiu? Šie klausimai sunkiai išsprendžiami. Jie lipa žmogui ant kulnų visą gyvenimą. Kas vienu laikotarpiu atrodė visiškai aišku, vėliau gali vėl tapti klaustuku.

Daug tavo amžiaus jaunuolių pradeda išgyventi savęs ieškojimo laikotarpį. Vieniems tai

ateina staiga, kitiems palaipsniui. Vieniems anksti, kitiems vėlai. Kai kuriems jis būna ypatingai sunkus — siekias net krizės laipsnio. Tokie būtinai turėtų atrasti asmenį, su kuriuo atvirai galėtų išsikalbėti.

Gal kartais ir tu stebiesi kitais. Jiems taip viskas aišku, paprasta... Tikrai ir galutinai žino, ką darys gyvenime, ko sieks, kaip sieks... Iš tikrųjų, tik iš paviršiaus žiūrint, viskas paprastai atrodo. Kas negiliai savęs ieško, greičiau, bet menčiau atranda. Kas nekelia gilių klausimų, neranda atsakymų, kurie pajęgtų nuraminti. Tik labai nedaug yra tų laimingųjų, kurie nuo pat mažens jau mato savo tikrąjį kelią.

Tavo amžiuje normalu pasvajoti. Jei būčiau tokia... Jei turėčiau tą... Jei mokėčiau taip... Tačiau vien svajos nepadeda atrasti savęs. Jei norėtum ko, tai stabtelk. Pagalvok, ar tai siektinas tikslas. Ar pakankamai stipriai nori? Jei taip, suplanuok, kaip sieksi, ir pradėk. Gal tai ir nebus galutinis tavo tikslas. Gal keisi priemones. Tačiau judėsi priekin, o ne atgal.

Sakoma, kad lengviau save atpažįsta tie jaunuoliai, kurie savimi pasitiki. Bet — kaip savim pasitikėti, jei dar nei pati nežinai, kas esi? Kur nors reikia padaryti pradžią — stenkis įsigyti pasitikėjimą savimi. Kad tai pavyktų, būtina atrasti savyje ką nors pozityvaus — teigiamo. Tai gali būti kuris stiprus, geras bruožas ar ypatingas sugebėjimas.

Nesakyk, kad nieko gero neturi. Tai būtų netiesa. O jei tikrai esi pesimizman įpuolus, luktelk, kol būsi skaidresnėje nuotaikoje. Tada surašyk popieriuje atskirai visas savo gerąsias ir blogąsias savybes. Išvardink ir savo interesus. Tą patį padaryk ir kurią kitą dieną, kai nebūsi tokiam geram ūpe.

Sekancią dieną palygink tuos du sąrašus. Pamatysi, kad bent vienas teigiamas tavo bruožas bus abiejuose popieriaus lapuose. Tikriausia, bus jų ir daugiau. Juos ir stiprink. Iš sąrašo, kuriame sužymėjai, kas tave labiausiai do-

IŠKARPOS IŠ ANAPUS

MINDAUGAS BANĖNAS

Lietuviai Montrealin – U.S.S.R.

“Kauno Politechnikos Instituto ultragarso laboratorijos kolektyvas pasaulinėje Montrealio parodoje eksponuos originalią mokslinę aparatūrą. Į Kanadą išsiųstas sudėtingas, bet kompaktiškas matavimo prietaisas – skaitmeninis ultragarso interferometras. Ši automatizuota elektroninė prietaisa, skirta ultragarso greičiui skysčiuose matuoti, sukūrė laboratorij-

NIEKAS TAVĘS NESUPRANTA (iš 125 psl.)

mina, išrink tai, ką geriau už kitus sugebi. Tobulink šį savo gabumą. Bus pačiai malonu, jog štai – atradai bent vieną sritį, kurioje esi pranašesnė už kitus. Čia bus gera pradžia savim pasitikėjimą įgauti.

Neįmanoma prirašyti recepto, kaip tikrai atrasti save. Pasaulyje tų “AŠ” tiek daug, ir įvairių! Todėl tik tu pati gali atrasti savo “AŠ”. Savimonė išauga pamažu, laipsniškai. Nuo mažens stebi tau svarbių asmenų būdą – tėvų, mokytojų, kunigų, seselių, organizacijos vadovų ir draugų. Iš pradžių tik stebi. Paskui pradedi kai kuriuos kopijuoti. Vėliau atrenki. Prisietaikai kai ką sau. Pagaliau – atrandi savyje kažką visai naujo, ir po truputį tampa Tu. Tik po truputį, ir tai tęsiasi ilgai – visą gyvenimą. Būdami žemėje, stengiamės save vis pilniau suprasti. Kiekvienas naujai atrastas ir tinkamai gyvenime panaudotas mūsų bruožas ar

jos mokslinis vadovas, fizikos-matematikos mokslų kandidatas E. Jaronis, vyresnysis inžinierius A. Voleišis, aspirantas R. Žilinskas. Naujasis interferometras skirtingai nuo savo pirmtakų galutinius matavimų rezultatus iš karto parodo skaičiumi” (“Tiesa”, 1967 sausio 19).

Į Montrealio pasaulinę parodą bus pasiųsta ir daugiau Lietuvos gaminių ir meno objektų, tik kažin ką jie reprezentuos rusiškomis raidėmis CCCP simbolizuojamą Sovietų Sąjungą?! Lietuvos vardą pasauliui tikriausiai vėl garsins užsienio lietuviai, nes Lietuvos gaminiai, sportininkai, menininkai ar mokslininkai pasauliui yra parodomi tik su USSR štampu.

Antireliginės temos senai girdėtomis frazėmis

Mokytojai iš Šiaulių 10-osios vidurinės mokyklos “Tarybiniam mokytojuje” 1967 sausio 21 aprašo savo patirtį ir problemas dėstant ateizmą: “Literatūros programoje labai daug kūrinių, kurie nagrinėjant reikalauja ateistinio kryptingumo. Kiekvienas mokytojas tam suranda savus kelius, savitus žodžius. Kartais mokiniai ir patys kelia gan svarbius klausimus. Pavyzdžiui, XI klasėje, kartojant kursą, mokiniai paklausė, kodėl daugelis mūsų praeities rašytojų buvo kunigai. Ir vis dėlto jie daug davė lietuvių literatūrai. Vadinas, bažnyčia irgi mums nusipelnė...

“Kaip mokinyms sugeba savarankiškai galvoti, koks jo akiratis, geriausiai parodo rašiniai

tina mus prie Tvėrėjo. Tad šiais laikais jaunystė (jei mes tą žodį vartosime dvasinio tobulėjimo prasme) daug ilgiau tęsiasi. Tęsiasi ji visą žmogaus gyvenimą. Savo; dvasios stoviu esame jaunuoliai iki pat mirties. Tik perėję kitan gyvenimą, galutinai subręstame – pasiekiamo tą laipsnį, kuriam Dievas mus sutvėrė.

Ieškodama, atmink, jog:

Esi žmogus – pasirink gyvenimo kelią, kuriame pilniausiai galėtum išvystyti ir panaudoti savo sugebėjimus taip, kad jie neštų gėrį.

Esi katalikė – gilink pažintį su Trejybe. Gyvenk, kad visur ir visada liudytum Dievą. Nešk giedrą savo artimo širdin.

Esi lietuaitė, gimusi iš lietuvių – nuspręsk protu ir įrodyk valia, jog liksi sąmoninga, kūrybinga lietuvių tautos narė.

Esi amerikiečių visuomenės narė – rūpinkis šios tautos dora, gerove. Būk kūrybinga ir sąžininga savo profesijoje.

laisva tema. Temas „Dievo vardu“, „Iš altorių šešėlio į dienos šviesą“ ir panašias, reikalaujančias religinės moralės demaskavimo, mokiniai parašo neblogai. Jie pateikia daug faktų kunigų veidmainystei atskleisti, jų piktadarybėms Didžiojo Tėvynės karo metu ir pokario laikotarpiu parodyti. Sunkiau sekasi temos, kur reikia remtis kitų dalykų žiniomis. Štai paskelbiau IX klasėje temą „Mokslo ir religijos prieštaravimai“. Mokinių tarpe pasigirdo aikčiojimai: – Ką čia rašyti? Mes – ne mokslininkai! Ir tikrai rašiniai buvo skurdoki, mokiniai kalbėjo senai girdėtomis, nieko naujo nepasakančiomis frazėmis.

„Per vidurinio mokslo baigimo egzaminus daugelis mokinių rašė tema „Pirmoje eilėje aš kaltinu bažnyčią, nes ji išmokė žmogų atsi-klaupti“. Bet ir čia jiems pritrūko konkrečių kaltinimų bažnyčiai, gilesnių apibendrinimų. Net ir ateistų būreliuose kartais mokiniams daugiau kalbama apie vietinių daktarų ir kunigų darbus, bet ne apie bažnyčios daromą žalą mokslui, liaudies švietimui“.

Bimba: Kaip gi taip galima?

Lankydamasis Lietuvoje, Amerikos lietuvių komunistas Antanas Bimba „Jaunimo Gretose“ (1966, 12 nr.) padarė keletą pastabų - priekaištų. „Po vienų vaišių kolūky man kilo mintis organizuoti pas jus blaivininkų draugiją. Tiesa, kol kas dar neturiu įrašęs nė vieno nario... Negražu, kad per daug geriat. Būtų mano valia, kasdien spausdinčiau medikų, sociologų ir kitokių specialistų straipsnius. Aiškint jų reikia žmonėms. Kaipgi taip galima! O dabarties, kaip prisižiūrėjau, tostas paskui tostą. Ir dar būtina iki dugno... Paaiškinkite man, tamsta, kodėl taip?“

Kiek toliau tęsia A. Bimba: „Štai viename kolūky važiovome prie fermos. Pastatai – puikiai. Ką tik pastatyti. Tik prieik, būk gudrus. Klampynė, purvynė... Pas mus Amerikoje, jei jau stato, tai pirmiausia kelių nutiesia. O kaip gi kitaip? Argi čia sunku: truputį žvyro, truputį dar ko. Jau čia niekuo nepasiteisinsi: grynas apsileidimas ir tiek. Ūkiškumo – štai ko jums dar reikia išmokti.“

Baigdamas A. Bimba sako: „Gal būt, mes Amerikoje turime daugiau duonos. Bet ne vien duona būna sotus žmogus“. Teisingi žodžiai, kad ne vien tik duona žmogus gyvas. Jei Lietuva ir jos žmonės turėtų daugiau laisvės, nebūtų pažeminti (gal teisingiau, nužeminti) į paver-gto krašto padėtį, sumažėtų girtavimas. Nereikėtų savo sielvartą, savo skaudžią dalį skan-

dinti degtinėje. Nereikėtų lietuvius mokyti ūkiškumo ir tvarkos, jei jie turėtų laisvę tvarkyti savo reikalus.

„Nemunas“ daugiau informuos

Nuo šių metų pradžios Lietuvoje turėjo pasirodyti naujas jaunimui skirtas literatūros žurnalas „Nemunas“. Atrodo, kad žurnalo išleidimas dėl kažkokių tai priežasčių nukeltas į balandžio mėnesį. „Literatūra ir Menas“ (1967 sausio 7) savaitraštyje busimojo žurnalo redaktorius Antanas Drilinga buvo užklaustas: „Kaip žadate atspindėti žurnale socialistinių šalių ir apskritai užsienio kultūrinį gyvenimą?“ Į šį klausimą jis taip atsakė: „Labai svarbus klausimas. Į tai mes manome kreipti didelį dėmesį. Juk ne paslaptis, kad dar silpnai pažįstame mūsų draugiškų socializmo šalių rašytojus, menininkus. Dar blogiau, kad daugelis dalykų, kurie pasaulyje populiarūs ir visiems žinomi, mums kartais tampa uždraustu vaisiumi, apie kurį kalbama pakuždomis. Kadangi to „uždrausto vaisiaus“ niekas nečiupinėjo savo rankomis, kartais susidaro klaidinga ir, deja, mums nenaudinga nuomonė apie jį. Jaunimui reikia supažindinti, visų pirma, su kapitalistinio pasaulio pažangiaisiais literatūros ir meno atstovais, spausdinti daugiau jų kūrybos pavyzdžių. Antra, konkrečiau ir giliau kalbėti apie reakcinės ideologijos išikūnijimą literatūros ir meno, kultūros reiškiniuose, plačiau pasakoti apie buržuazinę filosofiją ir estetiką. Trečia, teikti daug daugiau informacijos apie užsienio jaunimo gyvenimą. Norėtusi, kad būtų mažiau tų „ai!“, ir „oi!“ dėl visokių menkniekių, kurie iš užsienio pasiekia mūsų jaunimą, ir kad jaunimas iš tikrųjų žinotų, kas vertinga ir gera anapus, ką veikia pažangioji užsienio inteligentija ir pažangusis jaunimas bei jaunimas apskritai. Visa tai laikyčiau svarbiu „Nemuno“ uždaviniu“.

Kaimo paminklų paroda

„Kultūros Baruose“ rašoma: „Nebe pirmi metai vilnietis fotografas M. Sakalauskas, dirbdamas spec, restauracinėse dirbtuvėse, fotografuoja mūsų miestų architektūros paminklus, o keliaudamas po Lietuvą fiksuoja benykstantį archaišką senojo lietuvių kaimo grožį – medines varpines, bažnyčias, koplyčias, malūnus, koplytstulpius, mūsų kraštui būdingą architektūrinį peisažą. Fotografo archyve surinkti tikri liaudies kūrybos lobiai. Dalelę jų turėjome progos išvysti Vilniuje, projektavimo institute veikusioje M. Sakalausko foto darbų parodoje.

Ekspoziciją sudaro apie 120 didelio formato nuotraukų. Joje matome dvi dešimtis įvairaus tipo medinių kulto pastatų bei kryžių, kuriuos vainikuoja kaltos geležinės viršūnės. Dėmesio centre – kaltų metalinių kryžių nuotraukos. Jų čia daugiau kaip devyniasdešimt. Šie reto grožio metalo darbai – unikalūs reiškinys Europos tautų liaudies mene. Lietuviškieji geležiniai kryžiai stebina savo formų tobulumu, turtingumu ir įvairove; užsienyje jais susidomėta jau prieš keliasdešimt metų. Mūsų menotyroj, deja, iki šiol jie buvo užmiršti.

“Parodą aplankiusiems Vilniaus svečiams ir netgi daugeliui meno mėgėjų tai buvo netikėtas atradimas. “Jau vien dėl šios parodos vertėjo atvažiuoti į Vilnių”, – pareiškė čia svečiavęsi čekų architektai. Leningrado ir Maskvos architektų pageidavimu, ekspozicija ketinama nugabenti ir į šiuos miestus. Truputį apmaudu, kad pačame Vilniuje tokia vertinga paroda buvo mažai išpopuliarinta” (1966, 12 nr.).

Nuo ko gramatika

Bevertydami dabartinę lietuvių kalbos gramatiką, mokydamiesi jos taisyklių, susipažindami su kalbos bei sakinio dalimis ir kt., gal būt, neretai pagalvojame, o nuo ko gi gramatika pradėjo savo kelią, kokia buvo pati pirmoji lietuvių kalbos gramatika? Atsakydami į šiuos klausimus susiduriame su Danieliaus Kleino vardu.

Danielius Kleinas gimė 1609 m. gegužės 30 d. (kai kuriuose šaltiniuose nurodoma 1610 m. data) Tilžėje, kur mokėsi elektorinėje mokykloje. 1627-1636 m. studijavo Karaliaučiaus universitete, kurį baigė magistro laipsniu. Nuo 1637 m. jis kunigavo Tilžės lietuviškoje bažnyčioje. Mirė 1666. XI. 28 d.

Pagrindinis D. Kleino darbas yra 1653 m. Karaliaučiuje išleista pirmoji lietuvių kalbos gramatika “Grammatica Litvanica” ir po metų (1654) pasirodžiusi šios gramatikos santrauka “Compendium Litvanico-Germanicum”. Be šių darbų D. Kleinas dar parengė bei išspausdino 1666 m. lietuvišką giesmyną “Naujos Giesmju Knygos” ir maldaknyges “Maldų Knygeles”.

Kaip rodo D. Kleino darbai, ypač gramatikos, jis buvo didelės erudicijos žmogus, talentingas kalbininkas, mokėjęs keletą kalbų. Kaip žinoma, be lietuvių ir vokiečių kalbų, kuriomis laisvai kalbėjo, jis dar mokėjo tris senąsias – graikų, lotynų ir hebrajų kalbas, buvo neblogai susipažinęs su naujosiomis – lenkų, čekų, prancūzų kalbomis. Šių kalbų pavyzdžiais jis plačiai operuoja gramatikose, lygindamas su

lietuvių kalbos faktais. Tiek ir težinome apie šio taip mūsų kultūros istorijoje nusipelnusio žmogaus gyvenimą.

D. Kleino gramatikų, mūsų žiniomis, buvo likę tik du egzemplioriai. 1957 m. Lietuvos Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institutas parengė pirmosios lietuvių kalbos gramatikos naują mokslinį leidimą (“Jaunimo Gretos”, 1966, 12 nr.).

Dainų karalienė

“Tūkstančiai kelių iš įvairiu Lietuvos kampelių atveda dainos mylėtojus į Lietuvių kalbos ir literatūros instituto tautosakos sektorių. Atvažiavo čia ir Albina Katelytė-Žiūkienė ir atsivežė didelį troškimą dainomis praturtinti lietuvių kultūros lobyną.

– Prašau, prašau paklausti, ką mes turim pasakyti... – taip Albina pradeda savo 515 dainų repertuarą. Tiek daug liaudies dainų mokančių dainininkių jau sutinkama retokai (1964 m. 511 dainų padainavo dainininkė A. Čepulienė). Už tai ne be pagrindo tautosakos sektoriaus bendradarbiai Albiną Žiūkienę pavadino dainų karaliene.

Kai jau buvo užrašyta paskutinė daina, Albina kukliai prisipažino: “Aš labai norėjau, kad sulaukus senatvės protas nepasentų”. Vienok liko ne tik nepaprastai gera jos atmintis, bet ir skambus balsas” (“Tarybinė Moteris”, 1966 m., 4 nr.).

Šalin gitara

“Vilniuje, šiek tiek atokiau nuo centro, ten kur susikerta Subačiaus ir Zarasų gatvės, stovi vienišas telefono stulpas. Prie jo”, rašo liūdną įvykį stebėjęs autorius (“Jaunimo Gretos”, 1966, 12 nr.), “kone kiekvieną dieną po darbo rinkdavosi trys draugai: Arnas, Arvydas ir Aleksandras. Visi trys buvo vos peršokę septyniolika metų ir mėgo skambinti gitara. Žmonės, kurie vaikus pažinojo, vadino juos 3A. Atrodo, kad jie buvo geri vaikinai ir niekam su savo dainavimu ir gitara neužkliūdavo... Dainuoti jie stengdavosi labai liūdnai, lyriškai, todėl nešaukdavo, traukdavo taip stropiai, kad visi tapdavo iki užsimiršimo panašūs, tikrais 3A.

“Šitame skersgatvyje milicininkas – ne naujiena. Čia pat krautuvė su visokių svaigalų pasirinkimu, dažnai pasitaiko girtų. O ir šeimyninės scenos, nevisada išsitenkančios tarp keturių sienų, čia dažniau, negu centre, persikelia į gatvę. Tačiau tą kartą buvo matyti, kad milicininkas rėžia sparną apie stulpą. Praėjo

• Abortas: kodėl Bažnyčia laikosi tvirtai

Kai kuriose srityse Bažnyčiai keičiant savo nusistatymus, nevienam kyla klausimas, ar Bažnyčia nepakeis savo nusistatymų svarbesniuose reikaluose – pavyzdžiui, moralėje – kur dabar kaip tik jaučiamas kitų spaudimas. Vienas iš tokių klausimų liečia aborto pateisinimą.

Niujorko valstybės seime yra svarstoma, ar pakeisti 84 metų senumo įstatymą prieš abortą, leidžiant abortą išprievartavimo ir motinos ligos atvejais tada, kai už jo reikalingumą pasisakytų daktarų ir psichologų komisija. Dėl įstatymo pakeitimo užvirė kova, kurioje išryškėja skirtingas nusistatymas apie negimusio žmogaus teises. Pasak "The Commonweal" žurnalą, "atrodo, kad bandymas pakeisti įstatymą nepavyks. Tie, kurie kaltins katalikus dėl šio nepasisekimo, bus visai teisingi. Tačiau, jei jie sakys, kad to projekto atmetimas rodo žingsnį atgal visuomeniniam pluralizmui, visiškai klys".

Įstatymą svarstant – kaip toliau aiškina "The Commonweal" – skirtingi trys klausimai. Pirmiausia, moralinis aborto klausimas. Galima pilnai sutikti su Niujorko katalikų vyskupų laišku, kad "nuo pat apvaisinimo žmogaus gyvybė turi būti rūpestingai saugoma". Neįtikėtina, kad abortas yra vienintelis kelias, kaip išvengti nenorimų vaikų. Toji visuomenė, kuri mato mirties bausmės barbariškumą, kuri protestuoja prieš civilių žudymą karo metu, taip

pat turėtų būti pakankamai šviesi, kad matytų, jog abortas yra neleistinas, neteisingas ir nereikalingas.

Antra, abortą pateisinantieji kaltina katalikus, kad jie spaudimu varžo įstatymdavius. O tačiau toks spaudimas yra leistinas, jei juo užstojama moralė ir jei tik jis daromas viešai, demokratiškai ir be isterijos.

Trečia, katalikai kaltinami kitų įsitikinimų negerbimu: juk niekas nauju įstatymu neversėtų katalikų moterų pasinaudoti abortu. Ar nereiktų daugiau pagarbos skirtingai manantiems?

Visuose šiuose argumentuose "pamiršamas" pats svarbiausias objektas – embrijonas, būsimas žmogus, kuris negali diskusijose dalyvauti. Argumento centre kaip tik ir yra klausimas, ar embrijonas jau yra žmogus – jei taip, tai jo nužudymas yra žmogaus nužudymas. Tie, kurie teigia, kad embrijonas nėra žmogus, užsideda didelę našta, nes tuo atveju bet kas turi teisę su juo eksperimentuoti, pažeisti ar net nužudyti. Ir šiuo atveju iškyla klausimas – jei teigiama, kad rimta priežastis pateisina abortą, tai kodėl tada nepateisina menka priežastis?

Vien jau galimybė, kad embrijonas yra žmogus, visiems uždeda sunkią pareigą jį saugoti nuo bet kokios žalos. Tad ir Bažnyčios nusistatymas neduoti kitiems teisės atimti žmogaus gyvybės nėra joks teisių suvaržymas, nes niekas tos teisės neturi. Šiuo atžvilgiu Bažnyčia stovi ant nesvyruojančio pamato. A. L.

jis pro šalį kartą, kitą. O kai vaikinai pradėjo derinti stygas, prisiartino prie 3A ir, atidavęs pagarbą, kažką pasakė. Tie nutilo, pažiūrėjo nueinančio milicininko įkandin ir vėl pradėjo skambinti. Tada jis sugrįžo, nukabino vienam A nuo kaklo gitarą ir sudavė ją į stulpą. Gitara, aišku, lūžo ir pabiro šipuliais ant žemės.

"Tvarkos saugotojas gitarą sudaužė, aišku, prisiminęs įsaką, kuris, kad netrukdytumėme žmonėms ilsėtis, draudžia gatvėse triukšmauti ir groti muzikos instrumentu. Tačiau aš tada

buvau įsitikinęs, o ir dabar duodu galvą nukirsti, kad, jeigu vaikinai būtų groję ne gitara, o, pavyzdžiui, skudučiais, milicininkas būtų praejęs pro šalį: buvo pavakarė... ir ilsėjosi tuo metu nebent tik naujagimiai. Taigi, savo nelaimėi, vaikinai grojo gitara. Tuo tarpu šis instrumentas jaunimo tarpe madingas, o mes kartais prieš madą – och! – visom keturiom. Gitara chuliganų instrumentas! Per gitaras negalima gyventi! Šalin gitara! Užuominos, šūkiai, apibendrinimai, priemonės ir taip toliau".

IS PARIS BURNING?

Pagrindinė šio filmo tema yra Paryžiaus išvadavimas iš nacių okupacijos 1944 m. Mėginata smulkiai atkurti paryžiečių pergyvenimus šiame jautriame laikotarpyje. Užsimojimas milžiniškas, bet nevisai vykęs, nes dėl didelio perkrovimo jaučiamas kai kurių scenų forsavimas, nerealumas. Filme vartojamos to laiko filmų kronikų iškarpas maišosi tarp suvaidintų scenų. Visa eilė žinomų aktorių, trumpai pasirodančių įvairių asmenų vaidmenyse, ironiškai atkreipia dėmesį į save, o ne į vaizduojamą žmogų. Kirk Douglas pasirodo kaip generolas Paton, Glen Ford kaip generolas Bradley; kiti aktoriai kaip Leslie Caron, Anthony Perkins, Simone Signoret, Charles Boyer irgi užkliūva vienoje ar kitoje trumpoje scenoje. Šis aktorių paradas bereikalingai ardo žiūrovo dėmesį.

Gert Frobe (vaidinęs Goldfinger) čia vaidina generolą Von Choltitz, kuriam Hitleris pavedė Paryžių apginti nuo vakariečių sąjungininkų arba jį visai sunaikinti prieš pasiduodant. Generolas, įtaiguotas humanitaro švedų diplomato, kurį puikiai suvaidina Orson Welles, suabejoja Paryžiaus sunaikinimo verte Vokietijos karinėje strategijoje. Nors Paryžius užminuojamas ir pasiruošiama jį susprogdinti, generolas Hitlerio įsakymo neįvykdo.

Gal įdomiausiai parodyta prancūzų rezistencijos pagrindžio veikla ir jų kovos su naciais. Jų gyvybinis pasišventimas laisvės idealui ir drąsa okupanto akivaizdoje pavaizduojami gana gerai. Tačiau filme jaučiama objektyvumo stoka pasirinktuose vaizduose. Labai išryškintas vokiečių esesininkų žiaurumas scenose, kur keliolika pagrindžio jaunuolių sušaudomi arba kur prancūzai stotyje stumiami į vagonus išvežimui. Juokingai ir naiviai pavaizduoti amerikiečiai kariai. Jie, miesto lyg užburti, pamiršta, kad randasi kovos lauke ir tampa lengvom besislapstančių vokiečių karių kulkų aukom.

Šis nespaltotas filmas pastatytas pagal to pat vardo pasisėkusią novelę. Nors vietomis ir

jaučiasi gamybos bei interpretacijos silpnumas, pats filmas dėl to nepraranda savo svarbos, nes jis gyvai atvaizduoja jautrų istorinį momentą. Filmo eigoj lengviau susigaudyti žinantiems to laiko istoriją. Jis vertas pamatyti visiems, bet dėl rodomų žiaurumų vaikams netinka.

Dalė Koklytė-Lukienė

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

CUL-DE-SAC. Nors techniškai ir gerai paruošta, ši anglų gamybos komedija nuobodoka. Romanui Polanskiui režisuojant, charakteriai tokie pakrikę ir neaiškūs, kad greitai tampa nepatrauklūs ir neįdomūs. Filmas šabloniškas, netinkantis jaunuoliams nei vaikams.

DEAD HEAT ON A MERRY-GO-ROUND. Sklandus kriminalinis filmas apie nepaprastai komplikuočius vagystės planus. Šiaip sau suaugusiems, bet netinkamas jaunesniems.

THE DEADLY AFFAIR. Filmas pastatytas pagal John Le Carre ("The Spy Who Came In From The Cold" autoriaus) ankstyvesnę novelę. James Mason čia puikiai atvaizduoja britų agentą, kuris išteisina ir apgina vieną saugumo ministerijos tarnautoją, apkaltintą išdavimu. Tarnautojui vėliau nusižudžius, jis įtaria žmogžudystę. Negaudamas savo įstaigos pritarimo šiam reikalui ištirti, jis pats atsistatydina iš pareigų ir tęsia tą darbą vienas. Problematiškas vedybinis gyvenimas dėl nymfomaniškos žmonos dar daugiau sukomplikuoja jo gyvenimą.

Vaidyba be priekaišto, o turinys pagauna žiūrovą. Pasitaikančiomis žauriomis scenomis atvaizduojamas gyvenimiškas brutalumas, nesiekiant sensacingumo. Filmas spalvotas. Suaugusiems puiki pramoga, bet jaunuoliams ir vaikams neleistina.

THE DEFECTOR. Gerai pastatytas filmas apie šnipus, kuriame aktorius Montgomery Clift vaidina paskutinį kartą. Neblogas filmas suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams, bet netinkantis vaikams.

DESTINATION INNER SPACE. Žmogus kovoja prieš būtybes iš erdvių. Jūros dugno fonas. Menkos vertės filmas.

THE DEVIL'S OWN. Joane Fontaine vaidina mokytoją, grįžtančią iš Afrikos džiunglių misionerų mokyklos po sunkių pergyvenimų nuo "raganių" vedamo negrų sukilimo. Anglijoje ji gauna naują darbą mokytojauti jaukiame kaimelyje, bet ir čia pamato vietinių gyventojų baisy tikėjimą burtais, dėl kurių ir vėl tampa baisiai sujaudinta. Šis anglų gamybos filmas yra gana geras tokio pobūdžio kūrinys tik su vienu dideliu minusu: scenose, kur raganos rodamos buriant, jų ritualas taip perdėtas, kad, vietoje buvęs baisy, atrodo juokingas, tuo sugadinamas visą savo prasmę. Suaugusiems ir jaunuoliams geras tokio žanro filmas, bet ne vaikams.

DO YOU KEEP A LION AT HOME? Nuostabus čekoslovakų gamybos filmas vaikams apie fantastiškus dviejų brolių nuotykius. Vaikai, paleisti iš neįvykusios iškylos, patys ieško kuo užsiimti ir, slampinėdami po miestą, randa, kad jame slepiasi daugiau įdomybių, negu kad rodo jo rami išorė. Jų fantazija apima tokius nuotykius kaip teptuką, kuris nudažo realybę, užburtus džiaz muzikantus ir kelionę po muziejų ant ratukų ir dar su kalbančiu šuniuku.

Nors filmas taikomas vaikams, jo surrealistinis žvilgsnis į miestą ir satyriškas kasdieniškumo atvaizdavimas įdomus ir suaugusiems. Filmą spalvotas, su parašais anglų kalba.

DR. GOLDFOOT AND THE GIRL BOBMS.

Šis filmas pralenkia ankstyvesnius "Dr. Goldfoot" filmus idiotiškumu. Labai menko lygio.

DR. ZHIVAGO. Režisoriaus Dovydo Leano stebėtinai gerai fotografuotas filmas pagal Pasternako novelę apie rusų daktarą-poetą revoliucijos laikotarpyje. Kritiškai žvelgiama į revoliucines nuotaikas ir dideles aukas, kurių ji pareikalavo. Šis gražus kūrinys vertas pamatyti suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams. (Platesnis vertinimas "L. L." 1966 vasario nr., 85 psl.).

EL GRECO. XVI-ojo amžiaus menininko El Greco gyvenimo istorija, kuri daugiausia čia sukasi apie jo romansą su ispane, kuri pagimdė jo sūnų. Foniniai Ispanijos vaizdai įdomūs. Filmą geras visiems, net ir daugiau subrendusiems vaikams.

THE EMPEROR'S NIGHTINGALE. Spalvota Andersono pasaka, kurios aktoriai yra nepa-

prasto grožio lėlės. Muzika irgi nuostabiai maloni. 1951 m. laimėjo "Family Medai". Tinka visiems.

AN EYE FOR AN EYE. Paprastas vakarietiškas filmas, kurį paįvairina vieno aklojo invalido heroiskumas stojant prieš nusikaltėlį. Neblogas to žanro filmas, tinkantis visiems, net ir didesniems vaikams.

FAHRENHEIT 451. Fantazija apie ateities visuomenę, kurioje gaisrininkų darbas yra deginti knygas. Vienas gaisrininkas (Oskar Werner) nutaria knygas pasiskaityti. Šis spalvotas filmas puikus suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams, bet ne vaikams.

FALSTAFF. Orson Welles vaidina storąjį riterį savo paties paruoštoje santraukoje iš Šekspyro "Henry IV" pirmosios bei antrosios dalių ir "Henry V". Filmą vertas pamatyti visiems. Vaikai turėtų būti iš anksto supažindinti su minėtais vaidinimais.

FANTASTIC VOYAGE. Pasakiška miniatiūrinio povandeninio laivo kelionė po žmogaus kūną, kurios tikslas pristatyti daktarus gyvybinei smegenų operacijai atlikti. Gražios dekoracijos ir spalvos. Puikus filmas visiems pamatyti.

THE FIGHTING PRINCE OF DONEGAL. Walt Disney gamybos XVI-ojo šimtmečio pasaka apie drąsų jauną airių klanų vadą. Filmą standartinis, bet tinkamas visiems.

A FISTFUL OF DOLLARS. Šis italų gamybos filmas, labai panašus į japono Kurosawo 1962 m. filmą "Yojimbo", kuriame vienišas samurajus išnaikina miestelyje įsisteigusias dvi sukčių bandas, sukurstydamas jas vieną prieš kitą. Šiame filme rodomas Clint Eastwood, kaip kietas vienišas amerikietis, kuris sutvarko viename Meksikos pasienio miestelyje kontrabanda besiverčiančias dvi konkuruojančias šeimas. Turinys jautrus, bet rodomos žiaurios scenos perdėtos. Filmą spalvotas, įdomus pamatyti, bet yra per žiaurus jaunuoliams ir vaikams.

FOLLOW ME, BOYS! Šiame Walt Disney filme Fred MacMurray vaidina mažo miestelio berniukų skautų vadą. Filmą, išėjęs per 20 metų laikotarpį, nėra labai turiningas ir tik mažos vertės.

THE FORTUNE COOKIE. Šioje ciniškoje komedijoje apie apdraudos išnaudojimą yra vienas įdomus stebėti Walter Matthau, puikiai vaidinantis nesąžiningą advokatą. Filmą visai netinkantis jaunuoliams ir vaikams.

PADĖKA

“Laiškams Lietuviams”: Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos paskelbtieji 1966-ji Jaunimo Metai praėjo. Kiekvienas išgyvenome juos savyje, savo šeimose, artimųjų bei bičiulių tarpe, bažnyčiose, organizacijose, spaudoje, radijo ir visoje lietuvių visuomenėje...

Jaunimo Metai išryškino mūsų gyvą, gausią, susipratusią, patriotišką ir kūrybingą lietuvių jaunąją kartą, pasiryžusią kovoti už lietuvių tautos ateitį, laisvę ir nepriklausomybę. Jie parodė Lietuvių Bendruomenės prasingumą, svarbą, pajėgumą ir gyvenimiškumą.

Darbai buvo atlikti visų lietuvių pastangomis. Ypačiai Jūsų talka, parama ir darbas įprasmino Jaunimo Metų įvykius. Jūsų dėka buvo atlikti dideli darbai. Jūsų įnašas yra reikšmingas ir svarbus lietuvių ateičiai. Jums priklauso didelė visų padėka.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba Jums reiškia nuoširdžią padėką ir didelę pagarbą, prašydama ir toliau rūpintis mūsų tautos ateitimi ir jos laisve.

Ačiū už didelį dėmesį, skirtą Jaunimo Metų prasmės išryškinimui.

*Vytautas Kamantas
PLB Valdybos Vicepirmininkas*

ATSILIEPIMAI

“Laiškai Lietuviams”, 1967 m., sausio mėn., nr. 1. Naujo numerio akeentinė tema: “Ar Dievas yra miręs?” Kaip veikia įvairius žmones ši, dabar vieno kito populiarinama frazė, trumpai atsako visa eilė užklaustų skaitytojų, o platesnį – istorinį ir filosofinį frazės turinį atskiru straipsniu aiškina K. Trimakas, S.J. Apie istorinės svarbos jėzuitų suvažiavimą interview formoje pasakoja tėvas Bruno Markaitis, S.J. Sesuo M. Jurgita duoda pluoštą naujų savo eilėraščių, liudijančių viltinę poetės brendimą.

įdomi ir kita įprastinių žurnalo skyrių medžiaga, kas kartą įvairiai ir naujai atrenkama.

Draugas, 1967. IV. 4

Džiaugiuosi “L. L.” skaitydamas. Turiningi ir originalesni negu kita lietuviška spauda.

Vaclovas Kasakaitis, Cleveland

Nors savo išvaizda ir Putnamo seselių spaudos darbu nieko negalima geresnio turėti, bet savo turiniu “Laiškai Lietuviams”, mano nuomone, pasidarė per daug “aristokratiški”, moderniški, sau patiems daugiau suprantami...

P. Mačiulis, San Jose (JAV)

Mačiau įdomiai sukombinuotą “L. L.” sausio filmų skyrių. Labai naudingai ir tikriausiai patogiai pateiktini tokie apibūdinimai.

Skaičiau ir apie tolimesnius “L. L.” užsimojimus – skamba puikiai. Gal galėtumėt pagalluoti dar ir apie šią temą: “Sąžinės laisvė katalikams”. Manau, būtų įdomu jaunesniems galvočiams.

D. L.

REPREZENTACIJOS KLAUSIMU

Dažnai girdime balsus, kad turime to ar kitko reikalauti iš Amerikos valdžios, kad mums tai ar kitkas priklausotų, kad esame ignoruojami, užmiršti. Iš kitos pusės, savitarpyje nebaigiam viens kito liaupsinti arba purvais drabstyti. Vieni skatina palaikyti ryšius su amerikiečių visuomene, kiti proteguoja uždara veiklą ir apie bet kokius santykius nenori nei girdėti.

Kad ir ne į visus klausimus atsakydamas, bet dėmesio vertas mintis mūsų reprezentacijos klausimu iškėlė Gintautas Sabaitis, S.J., Laiškų Lietuviams sausio mėn. laidoje. Su tomis mintimis norime supažindinti ir Dirvos skaitytojus. (Perspausdinamas ištisas paminėtas straipsnis).

Dirva, II. 22

PADĖKA Šių metų "L. L." pobūvio pasisekimu dalinamės su visais, kurie į jį atsilankė ir tokiu būdu žurnalą parėmė. Ypač esame dėkingi meninės programos išpildytojams: aktorei Birutei Pūkelevičiūtei – giliai įsijaustu rečitavimu mus nukėlusiai Milašiaus poezijos pasaulin, ir kamerinės muzikos trio – smuikininkui kun. Vincui Val-kavičiui, smuikininkui Izidoriui Vasyliūnui ir pianistui Vyteniui Vasyliūnui – mus žavėjusiems muzikinėmis sonatomis. Nuoširdus ačiū muz. Ant. Nakui už didelį ir nuolatinį rūpestį menine progra-ma. Labai dėkojame Seselei M. Bernardai ir Rūtos ansamblio mer-gaitėms, per trumpą laiką išmokusioms pagiedoti premijuotų Mišių ištraukas; ačiū ir joms akompanavusiam pianistui Manigirdui Mo-tekaičiui. Dėkojame taip pat kompozitoriui Broniui Budriūnui, sa-vo atvykimu iš tolimųjų Ramiojo vandenyno pakraščių pagerbu-siam mus, įteikiant jam Mišių konkurso premiją. Didelis ačiū pir-miniams premijų mecenatams dr. L. Kriaučeliūnui ir statyb. V. Kuliešiui, o taip pat L. Šeškui ir kitiems, premiją dar padidinu-siems. Dėkojame rūpestingiems konkurso jury komisijos nariams: prof. J. Žilevičiui, sekr. A. Stephens, P. Armonui, B. Chomskiui ir L. Šimučiui jr.

Po koncerto į vaišes visada susirenka daug svečių. Į jas patraukia redaktoriaus tetų ir "tetų" skaniai pagaminti ir duosniai suaukoti valgiai: nuoširdus ačiū Z. Adomavičiūtei, O. Gradinskienei, D. Ku-rauskienei, Literiskienei, M. Marcinkienei, G. Musteikienei, E. Tri-makienei, o taip pat prie jų prisidėjusioms G. Baradienei, J. Smil-gienei ir F. Zeikuvienei. Už įvairias dovanas tariame ačiū Anku, Brazdienei, Gužauskui, Kazilioniui, Mackevičiui, Mačiauskui, Ma-tučiui, Vaitkevičiui, Valavičiui, Vazneliui ir Žvynienei. Dėkojame "Draugo" ir "Dirvos" laikraščiams, Sophie Barcus, Margučio radi-jo ir "Lietuviai televizijoje" programų vedėjams už visuomenės informavimą "L. L." žurnalo ir koncerto reikalais.

Ačiū K. Veselkai, Ant. Rimavičiui, Ant. Rauchui ir Vyt. Nakui už užkulisinį scenos aptarnavimą meninės programos metu; D. Au-gienei, "Marginiams", T. Pėteraitienei, M. Remienei ir A. Rūgytei – už bilietų platinimą; T. Šumskaitėi, O. Tamulionienei ir R. Žil-vitienei – už atliktus darbus.

AUKOJO "L. L." leidėjų Tėvų Jėzuitų vardu provincijos vyresnysis tėv.

Bruno Markaitis, S. J., žurnalo sausio numeryje rašė: "Spauda yra brangi... Jei "L. L." skaitytojai prisidėtų antra tiek, mes nesiskųs-tume nedatekliais. Atradę vieną naują skaitytoją ar padvigubinę įnašą prenumeratai, jie mus įgalintų plačiau paskleisti mūsų žur-nalą..." Į tą prašymą pirmieji atsiliepė Aleksandras ir Sofija Man-tautai iš Brockton, Mass.: "Siunčiam dvigubą prenumeratą pagal Tėvo Markaičio, S. J., pageidavimą ir 2 dol. Mišių aukai už Laiš-kus Lietuviams." Tėvai Jėzuitai yra dėkingi jiems, o taip pat ki-tiems aukotojams: po 6 dol. aukojo kun. M. Kirkilas (Čikaga) ir L. Balaišis (Montreal); 5 dol. – J. Deksnys (Čikaga), 4 dol. – P. Staniūnas (Čikaga); po 2 dol. – S. Charžauskienė, J. Guobužis, G. Miglinienė, A. Naujokas (visi iš Čikagos), K. Račiūnas ir T. Ka-raliuk (iš Cicero).